ОКТЯБРНИНГ ЭЛЛИК ЙИЛЛИГИ ШАРАФИГА

БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

13 йил чиқиши № 247 (3475).

21 декабрь ЧОРШАНБА 1966 ЙИЛ

Баҳоси 2 тийин.

СОВҒА

«Тошкент Ленинград совғасини қабул қил». Бу шиорни янги Тошкентни бунёд этгани келган ленинградлик қурувчиларнинг янги қуриб битиришган юз хонали уйининг деворида кўриш мумкин. Биринчи юз хоналик бу уйни «Ленташстрой» тресги коллективи бунёд этди.

— Уйни қисқа муддат ичида — тўрт ярим ойда қуриб битқаздик, — деди суҳбатда трест бошлиғи Игорь Петрович Березовский, — бу нормага қараганда уч марта тез деса бўлади. — Павел Михайлович Данилов бошчилик қилаётган комплекс бригада бунёдкорларининг ҳар бири кунига уч нормада планини бажаришди.

Гап фақат вақтни тежаб сарфлашдагина эмас. Бу бригада янги усул жорий этишган. Ишчилар навбат билан бир секциядан иккинчи секцияга ўтиб ишлашди. Ҳаммаси бўлиб саккизта секция бор. Шунинг учун 1 августда пойдевори тикланган уй декабрнинг ўртасига келиб давлат комиссиясига топширилди.

Мана Чилонзорда беш қаватлик кўркам бино қад кўтариб турибди. Унинг деворлари рангли ғиштдан кўтарилган.

Бу уйнинг ёнида яна бир янги юз хонали бино қад кўтармоқда. Унда Валентин Ципкин бошлиқ комплекс бригада ишчилари пардоз ишлари билан банд. Ҳадемай бу бино ҳам ҳукумат комиссиясига топширилади. Иккита юз хоналик ва битта қирқ тўрт хоналик уй ҳам бунёд этилмоқда. Бу уйларда бўёқчилар, пайвандчилар ва сантехниклар иш олиб боришмоқда.

Евгений Шавловский Игорь Холодов бошлиқ бригадалари Тошкентнинг марказида Ленинград бош массиви бунёд этиладиган жойда иш олиб боришмоқда. Бу массив Октябрь районида қад кўтаради. Биринчи уйлар 1967 йилнинг кузида топширилади.

ЭРТАГА БУТУНИТТИФОҚ ЭНЕРГЕТИКЛАР КУНИ

ҚАҲРАМОН МОНТЁР

Сиз суратда кўриб турган бу кекса ишчи нурчиларнинг кекса авлодига мансуб. Асқар ака Шукуров қирқ йилдан ортиқ вақтдан бери «ТашРЭС»да монтёрлик қилади. Бир неча йилдан буён эса ана шундай касб эгаларини бирлаштирган аҳил ва иноқ бригадага раҳбарлик қилмоқда. Асқар ака бошчилигидаги монтёрлар кўчаларимизни чароғон, уйларимизни Ильич нурларидан баҳраманд қилишдек олижаноб вазифани бажариб келмоқдалар. Улар ўтказган электр тармоқлари шаҳримизнинг барча бурчакларида бор. Бригадирнинг узоқ йиллар давомидаги самарали меҳнати муносиб тақдирланди. Унга Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвони берилди. Бундан бениҳоя руҳланган бригада аъзолари суръатга-суръат қўшиб ишламоқдалар, янги зафарлар қучмоқдалар.

НУР ИЖОДКОРЛАРИ

Электрнинг ҳаётбахш қудрати, битмас-туганмас ажойиб ҳислатларини ким билмайди дейсиз. Мўъжизакор бу куч нималарга қодир эмас. Халқ хўжалигимизнинг бирор соҳаси йўқки, электр нуридан баҳраманд бўлмаётган бўлсин. У пўлат, чўян, мис ва бошқа маъданлар эритишга, еростида неча асрлаб ястаниб ётган кўмир ва нефтни қазиб олиш, газламалар тўқиш, кийимлар тикиш, турли-туман саноат моллари ишлаб чиқариш, қишлоқ хўжалиги, транспортни юксалтиришга хизмат қилаяпти. Мамлакатимизда коммунизмнинг моддий-техника базасини яратиш юзасидан олиб борилаётган курашда энергетикамиз муҳим роль ўйнамоқда.

Бу энергия туфайли хонадонларимиз чароғон, турмушимиз фаровон, меҳнатимиз енгил ва баракали бўлмоқда. **УЛУҒ ДОҲИМИЗ ВЛАДИМИР ИЛЬИЧ ЛЕНИН «КОММУНИЗМ-СОВЕТ ҲОКИМИЯТИ ВА БУТУН МАМЛАКАТНИ ЭЛЕКТРЛАШТИРИШДИР»** деганда нақадар ҳақли эканлигини, катта донишмандлик билан айтган бу фикрининг, электр қувватининг экономикани ривожлантиришда тутган бекиёс ролига берилган бу баҳонинг жуда ҳам тўғрилигини кўрамиз.

Улуғ Ленининг васиятларига оғишмай амал қилаётган Коммунистик партия ва Совет ҳукумати она-Ватанимиз энергетикасини тараққий эттириш ҳақида муттасил ғамхўрлик қилиб келди ва қилмоқда. Бутун иттифоқ энергетиклар кунининг таъсис этилиши бу касб эгаларининг машаққатли, айни вақтда шарафли, завқли-шавқли фидокорона меҳнати бизда муносиб тақдирланаётганлиги, энергетика саноатини ривожлантириш ҳақида қилинаётган ғамхўрликнинг яна бир тимсолидир.

Шу туфайли ҳам мамлакатимиз қисқа вақт ичида электр қуввати ишлаб чиқариш жиҳатидан жаҳонда иккинчи ўринга чиқиб олди. Чор Россиясининг қолоқ, четка ўлкаси, қора чироқ ёқиб, электрнинг нималигини билмаган Ўзбекистон халқи эндиликда ўзининг қудратли ва гигант нурхоналари билан ҳақли равишда фахрланади. Жонажон қардош республикалар оиласида барқ уриб яшнаётган «оқ олтин» ўлкамиз электр қуввати ҳосил қилиш жиҳатидан шундай мисли кўрилмаган поғонага кўтарилдики, уни бундан ярим аср илгари ҳеч тасаввур қилиб бўлмасди.

Тошкент области энергетикамизнинг йирик маркази ҳисобланади. Саноат ишлаб чиқаришининг бу етакчи тармоғи тез суръатлар билан юксаляпти, қисқа давр ичида жуда кўп сув ва ёқилғи асосида ишлайдиган электр станциялар қад кўтарди, бу ерда. Чирчиқ ва Бўзсув гидроэлектростанциялари каскадлари, Тошкентдаги ёқилғи асосида ишлайдиган станция, Фарҳод ГЭСи, Оҳангарон, Тошкент ГРЭСлари ва бошқа катта-кичик нурхоналарда ҳосил қилинаётган электр қуввати областимизнинггина эмас республикамиз эҳтиёжларига ҳам хизмат қилаяпти. Бу станцияларнинг бир меёрда ишлаб турган турбогенераторлари ҳар дақиқада ўн минглаб киловатт-соат электр қуввати ҳосил қилаяпти.

Областимиз энергетиклари бу йил биринчи марта нишонланаётган ўз байрамларига муносиб тортиқлар билан келмоқдалар. Беш йилликнинг биринчи йили топшириқларини муваффақиятли бажариш юзасидан социалистик мусобақани қизитиш, ички резервларни ишга солиш, электростанциялар қувватидан унумли фойдаланиш, прогрессив технологияни қўлланиш туфайли аксарият коллективлар нур ҳосил қилиш планини ойдан-ойга зиёдаси билан адо этяптилар. Шу йилнинг ўтган даври ичида ҳосил қилинган ялпи электр қуввати олти миллиард киловатт-соатдан кўпроқни ташкил этди. Бу Чор Россияси электростанцияларининг бутун 1913 йил давомида ишлаб чиқарган энергиясига қараганда уч баравардан зиёд кўпдир. Ўрта Осиёда энг йирик Тошкент ГРЭСи шу йилнинг бошидан бери 3 миллиард 200 миллион киловатт-соатдан ортиқ қувват ишлаб чиқарилди. Оҳангарон район давлат электр станциясининг ҳар йили республика халқ хўжалигига етказиб бераётган нурининг миқдори Эрондаги барча станцияларда ҳосил қилинаётган қувватга тенг. Нурхоналарда ишлаб чиқариш жараёнларини автоматлаштириш, механизациялаш, телемеханикани жорий қилиш, электр қуввати таннархини арзонлаштириш, станциялар эҳтиёжи учун сарф бўладиган ток миқдорини камайтириш ва бошқа техника-иқтисодий кўрсаткичлар соҳасида эришилган ютуқлар ҳам чакки бўлмади.

Янги беш йиллик планда республикамиз, шу жумладан областимиз энергетикаси учун янги истиқбол уфқлари очилади, у мисли кўрилмаган тез суръатлар билан юксалади. Янги-янги гигант нурхоналар барпо этилади. Ўрта Осиёда энг йирик ва арзон табиий газ асосида ишлайдиган Тошкент давлат район электростанцияси, сув ва нур макони ҳисобланган Чорвоқ ГЭСи тўла қувват билан ишлай бошлайди. Мавжуд электростанцияларнинг деярли ҳаммаси реконструкция қилинади.

Кечагина ўз ишини тугатган СССР Олий Советининг иккинчи сессияси мамлакат халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1967 йилги давлат плани режаларини белгилади. Унда экономиканинг бошқа тармоқлари қатори электр энергияси ҳосил қилишни анча кўпайтириш назарда тутилади. Беш йилликнинг иккинчи йилида ҳаммаси бўлиб 598 миллиард киловатт-соат электр қуввати ишлаб чиқарилиши лозим. Бунинг учун 10 миллион киловаттдан ортиқ ҳажмдаги янги электр станцияларининг қувватларини ишга тушириш мўлжалланмоқда. Областимиз энергетиклари ҳам шу планнинг бажарилишига ўзларининг муносиб ҳиссаларини қўшишлари лозим.

Энергетикларимиз ва нурхоналар бунёд этувчилар янги беш йиллик топшириқларини муваффақиятли бажариш, экономиканинг барча тармоқларини электр қувватига нисбатан кун сайин ошиб бораётган талабини бекаму-кўст қондириш учун янги станциялар қурилишини жадаллаштириш билан бирга мавжуд ҳар бир корхонанинг тўла қувват билан ишлашини таъминлашлари, ички резервлар ва имкониятларни тўла ишга солишлари, давлат планини бажармаётган бирорта ҳам станциянинг қолмаслигига эришишлари керак. Ҳамма жойда электр қувватидан тежаб-тергаб фойдаланиш, ҳар бир киловатт-соат нурни ҳосил қилиш учун сарфланадиган харажатларни камайтириш, ишлаб чиқариш жараёнларини тинмай механизациялаш, автоматлаштириш, телемеханикани кенг жорий қилиш зарур. Областимиздаги барча қишлоқлар, колхоз ва совхозларни тўла электрлашни барвақт тугатишлари даркор.

Маҳаллий партия, совет, касаба союз ташкилотлари нурчилар зиммасига юклатилган бу муҳим вазифаларнинг белгиланган муддатларда адо этилишини таъминлашда уларга ҳар томонлама ёрдам беришлари, энергетиклар куч-ғайрати ва ижодий изланишини шунга сафарбар қилишлари, янги станциялар қурилиши устидан тинмай назорат олиб боришлари, ҳар бир энергетик, монтажчи ва қурувчининг унумли ва тежамли ишлаши учун барча шароитларни яратиб беришлари, ишлаб чиқариш маданиятини муттасил ошириб боришлари, коллективлар орасида социалистик мусобақани қизитишлари керак.

Азиз, меҳнатсевар нурчилар! Эртага нишонланадиган байрамингиз билан чин қалбдан кутлар эканмиз, Сизларга янгидан-янги муваффақиятлар тилаймиз. Сизнинг қалб қўрингиз, билак кучингиз билан ҳосил қилинаётган ҳаётбахш нур юртимизни янада гўзал, чароғон, халқимиз турмушини янада фаровон ва мазмунли қилсин!

Йўлдош шаҳарча — Сергелида уй-жойлар қатори маданий-маиший муассасалар ҳам бирин-кетин қад кўтармоқда. Суратда: ҳарбий қурувчилар яқинда фойдаланишга топширган янги мактаб корпусларидан бирини кўриб турибсиз.

М. Нуриддинов фотоси.

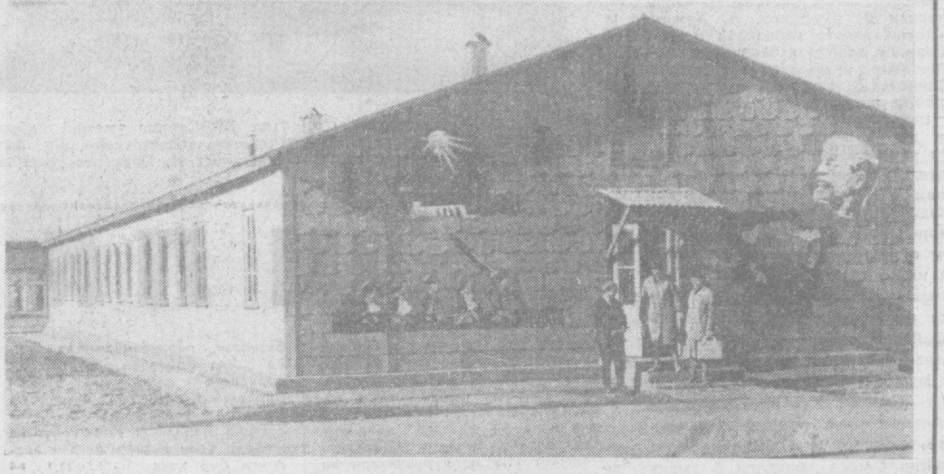

ИШЧАН БРИГАДА

Навоий кўчасидаги турар-жой бинолари бирин-кетин ремонтдан чиқарилиб, ўз эгаларига топширипяпти. Ремонт ишларини тез ва соз бажаришда барча қатори 10-қурилиш тресги 1-участкасига қарашли Н. Пустабоев бошлиқ бригада аъзолари ҳам ўзларининг муносиб ҳиссаларини қўшмоқдалар.

Бригаданинг 12 аъзоси бор. Барчаси ишчан, ғайратли кишилар. Улар ёз бўйи ҳар ойда ўрта ҳисобда 30 тадан квартирани фойдаланишга топшириб келдилар. Ҳозирги кунда ремонтчилар тағин ҳам зўр ғайрат билан меҳнат қилмоқдалар. Янги йилгача 35 квартирани қўлдан чиқариб, ўз эгаларига топшириш учун курашмоқдалар.

А. НОДИРОВ.

РЕМОНТЧИЛАР ЗАФАРИ

Улуғ Октябрнинг 50 йиллиги шарафига бошланган социалистик мусобақага қўшилган «Узремстрой» трестининг Тошкент область қурилиш ремонт бошқармаси коллективи ажойиб муваффақиятни қўлга киритди. Барча соҳалар бўйича ремонт қурилиш ишлари йиллик плани муваффақиятли бажарилди. Ўтган ойлар давомида 30116 квадрат метр турар-жой, поликлиника, мактаб ва касалхоналар тўла ремонтдан чиқарилди.

Бошқарма ремонтчилари ҳозирги кунда ҳам зўр ғайрат билан меҳнат қилмоқдалар. Улар йил охиригача планга қўшимча равишда 200—250 минг сўмлик ремонт қурилиш ишларини бажариш учун курашмоқдалар.

КЕЛАСИ ЙИЛ ҲИСОБИГА

Янгийўл шаҳрининг илғор корхоналаридан бири экспериментал-колбаса заводи коллективи зафар кетидан зафар қучмоқда. Корхона ишчилари, инженер-техник ходимлари ва хизматчилари йиллик ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш топшириғини муддатидан 22 кун илгари тўла бажарганликлари ҳақида рапорт бердилар. Улар мана бир неча кундан бери келаси йил ҳисобига маҳсулот беришмоқда.

Завод коллективи йил охиригача пландагидан ташқари яна 250 минг сўмлик ялпи маҳсулот, шу жумладан 190 тонна колбаса тайёрлашга аҳд қилди. Ҳозир ҳамма ана шу ваъданинг устидан тўла чиқиш учун зўр ғайрат ва шижоат билан меҳнат қилмоқда.

Суратда: заводнинг илғор ишчиси Турсун Мирзатиллаев. У нормани 130—140 процентдан бажармоқда.

Қ. Розиқов фотоси, ЎзТАГ фотохроникаси.

ЮКСАК МАРРАЛАРНИ КЎЗЛАБ

ЙИЛИМИЗ ЯКУНЛАРИ ҲАҚИДА МУЛОҲАЗАЛАР

Ғалвур сувдан кўтарилди. Деҳқонлар ҳосилни йиғиштириб, саранжом-саришталаб бўлди. Ҳарким меҳнатига яраша хирмон кўтарди. Барча тармоқлар бўйича давлат планлари бажарилиб, юз ёруғ бўлди. Йилимиз ҳар қачонгидан ҳам яхши кўрсаткичлар билан якунланяпти. Давлатга пахта, чорва маҳсулотлари, сабзавот, мева сотиш топшириқлари тўла ва ошириб адо этилди.

Хўш, биз бу ютуқларга қайси йўл билан эришдик? Колхозимизда комплекс механизациялашган звено усулига кўчган эдик. Уларга механизатор кадрлар бошлиқ қилиб тайинланди. Механизаторлар ернинг ҳақиқий хўжайинлари бўлиб, тадбиркорлик билан иш кўрдилар. Ҳосилдорликни ошириш йўлида астойдил кураш олиб бордилар. Шундай қилиб кейинги уч йилда гектаридан олинган ҳосил 7,3 центнер кўпайди. Илгари камқувват, унумсиз ҳисобланиб келинган қиялик, адир ерлар ҳам кўп пахта бера бошлади.

Ҳаммадан қувонарлиги шундаки звенолар ўртасидаги фарқ йўқола бошлади. Илгари баъзи звенолар гектаридан 34—35 центнердан хирмон кўтаргани ҳолда, айримлари 25—26 центнер атрофида юрар эди. Эндиликда 30 центнердан кам ҳосил оладиган бирорта ҳам звено қолмади.

Машина теримида кескин бурилиш ясалди. Бундан уч йил муқаддам «зангори кема»ларда ҳаммаси бўлиб 118 тонна пахта терилган бўлса, бу йил бункерлардан 700 тонна «оқ олтин» тўкилди. Бунга биз карталарни йириклаштириш, яхши текислаш, ғўзаларни машинабоп қилиб ўстириш натижасида эришдик. Тўғри, бу ҳали ҳозирги талабни қондиролмайди. Биз яқин йилларда мавжуд ҳосилнинг камида 75—80 процентини машиналарда териб олишни мўлжаллаяпмиз, шу мақсад билан катта тараддуд кўриляпти.

Ҳосилдорлик ошгани учун колхозчиларнинг даромади кўпайди, иш кунининг қадри ошди. Пахтада жонбозлик кўрсатиб меҳнат қилган киши кўп ҳақ олиб, оила аъзолари билан фаровон турмуш кечирмоқда. Бу йил 1 миллион 100 минг сўм даромад қилинди. 1963 йилда колхозчиларнинг меҳнат кунига 347 минг сўм пул тақсимланган бўлса, бу йил 600 минг сўм тақсимлаш кўзда тутилмоқда. Пахта миқдорини кўпайтириб, сортини яхшилаган звенолар, меҳнатда жасорат кўрсатган механизаторлар айниқса кўп ҳақ олади. Пахтачилик звеноларига машинанинг «тили»ни яхши биладиган, техникага ихлосманд, оғир меҳнат талаб қиладиган ишларни комплекс механизациялашга бошчилик қилаоладиган ёшларни кўтариш, уларга пахтачилик илми ва тажрибасини ўргатиш ҳамиша эътиборимизда.

Бизда 13 пахтачилик звеноси бор. Шулардан кўпчилигига ёшлар бошчилик қилади. Гектаридан салкам 36 центнердан пахта олган, Меҳнат Қизил Байроқ орденли Абдураҳим Қирсадақов ҳам ёш звено бошлиғи бўлиб, машинанинг «тили»ни яхши билади, ҳисоб-китоб қўлидан келади, оз меҳнат ва маблағ сарфлаб, кўп, арзон ва юқори сорт «оқ олтин» етиштиришга бошчилик қилаолади. Хўжалик бўйича энг арзон ва юқори сорт пахта етиштирган ҳам шу звено аъзолари бўлди.

Лекин тажрибакор деҳқонларни камситмаслигимиз керак. Фан-техника ютуқларини эгаллаш ва ишлаб чиқаришга жорий этишда уларга кўмаклашиш лозим. Қорабой Исаев, Абдумалик Валиқуловлар тажрибакор деҳқон, улар пахтачиликнинг миридан сиригача яхши билишади. Уларнинг звеноси гектаридан 33—34 центнердан пахта олди. Бу звеноларнинг иш тажрибасини ёшларга ўргатиш билан, уларнинг ўзларига машиналарни бошқаришда кўмаклашилмоқда. Мақсадимиз фан-техника ютуқлари билан илғор тажрибаларни бир-бирига уйғунлаштириб бориб, ҳосилдорликни оширишдан иборат.

Бугун ҳам, келажак ҳам машинаники. Машинага таянган деҳқон, ўзади. Буни тажрибада кўрдик. Ҳозир диққат-эътиборни теримни тўла машиналаштиришга қаратишимиз керак. Бу ҳамирдан қил суғургандек осонлик билан бўладиган иш эмас. Орзуга эришиш учун режалик иш тутиш, одамлар орасида қунт билан иш олиб бориш, бункер билан этакнинг тафовутини уларнинг онгига сингдириш керак. Колхозимизда жуда кўп чевар теримчилар бор. Улар мавсум нормасини анча ошириб бажардилар. Масалан, Мавжуда Каримова, Машраб Ҳамроқулова, Фотима Анназарова каби теримчиларимизнинг ҳар бири мавсумда салкам 10 тоннадан пахта терди. Буни табриклаш керак. Лекин ана шу теримчиларимиз механизаторлик касбини эгаллаб, «зангори кема»ларни моҳирлик билан бошқарадиган бўлсалар, ишимиз янада юришиб кетади. Биз 1967 йилда худди ана шундай қилмоқчимиз. Механизаторлик мактаби ва курсларига энг аввал илғор теримчилар, коммунист ва комсомолларни юборамиз.

Келгуси йилдаги машина теримига ҳозирданоқ тайёрлик кўраяпмиз. Биз кузги шудгорни 33—35 сантиметр чуқурликда юз процент тамомладик. Ерни ҳайдашдан олдин минерал ва маҳаллий ўғит қоришмаси билан озиқлантирилди. Пайкал ўртасидаги дарахтлар кўчириб олиниб, бошқа жойга ўтқазилди. Кераксиз ариқлар тугатилиб, муваққат суғориш шохобчалари очилди. Баҳорда чигит экишни эрта бошлаб, қулай муддатларда тугаллаш имконияти яратилди.

Карталар механизатор-звено бошлиқларига доимий қилиб бириктиб қўйилди. Ким қайси картани ўғитлаб, шудгорлаган бўлса, баҳорда ўша майдонни чизеллаб, дискалаб чигит экаверади, йил охиригача шу ерда деҳқончилик қилади. Ҳар бир звенога ишчи кучи, техника воситасига қараб 55—60 гектар ер майдони ажратилади.

Маълумки, ҳосилни ҳар қарич ер, ҳар туп ғўза беради. Буни ҳисобга олиб, ҳозирданоқ тўла гектар учун кураш бошладик. Кузги шудгор вақтида кераксиз ўқариқ, шохариқ, йўл-йўлкалар, увватлар, тугатилди. Ўша жойлар ҳайдалиб, экин майдонига қўшиб юборилди. Шудгорланган ер ўлчаб чиқилиб, акт билан қабул қилинди. Сифатсиз шудгорланган баъзи пайкаллар қабул қилинмади, тракторчига ҳақ тўланмади. Такрор шудгор ўтказилгандан кейингина қабул қилиб олинди. Шу кунларда ерга яхоб беришга тайёргарлик кўрилаяпти.

Деҳқонлар сувчиларни механизаторлар қаторида мўл ҳосил учун курашчилар байроқдори, деб атайди. Бу гап жуда тўғри. Оз сув билан катта майдондаги ғўзаларни қондириб суғориш, ҳосилни тўкилишдан сақлаб қолиш, ҳосилга ҳосил қўшиш, уни тезроқ очилтириб олиш сувчиларнинг режалик иш тутишига боғлиқ. Бизнинг колхозимиз тажрибакор сувчилар маскани. Оз сув билан катта майдондаги ғўзаларни эгат оралатиб суғориб, юқори ҳосил олган марҳум Назарали ота Ниёзов ҳам шу колхозлик эди. Унинг шогирдлари ота изидан боришяпти. Правление ва партия бюроси қиш фаслида сувчиларнинг семинарини ўтказишни назарда тутаяпти. Бунда отанинг невараси Ғанибой Ниёзов, Аҳмаджон Комилов, Холдор Бойқўзиев ва бошқа тажрибали сувчилар ўз иш услубини ўртоқлашадилар. Машғулотлардан кейин тажриба ўтказилади.

Правление ва партия ташкилотининг қўшма мажлисида маслаҳатлашиб, қиш мавсумида механик-ҳайдовчиларнинг семинарини ўтказишни лозим топдик. Семинар машғулотларида илғор механизаторлардан ташқари активлар, теримчи-қизлар кўпроқ иштирок этади. Колхоз бош агрономи ва бош бухгалтери кўп ва арзон пахта етиштиришда механизациянинг ролини факт ва рақамлар асосида тушунтириб берадилар. Абдураҳим Қирсадақов, Зилора Зулқайнарова, Обид Эргашев, Жумабой Абдураззоқов сингари донгдор механик-ҳайдовчиларимиз ўз тажрибаларини ўртоқлашадилар. Семинарга «Узсельхозтехника» район бирлашмаси мутахассисларини ҳам таклиф қилиш ниятимиз бор.

Қиш бекорчилик фасли эмаслигини яхши биламиз. Баҳорда қийналмайман деган деҳқон кўклам экин кампаниясига ҳозирдан пухта тараддуд кўриши керак. Биз қишлоқ хўжалик машиналари ва агрегатлари ремонтини тезлаштириб юбордик. Маҳаллий ўғит тўплаш ва чиритиш жадал давом эттириляпти. Яқин кунларда агрозоотехника курсларида машғулотлар бошланади. 1966 хўжалик йилини яхши кўрсаткичлар билан якунлаган колхозимиз аъзолари беш йилликнинг иккинчи босқичи — 1967 йилда янада каттароқ ғалабаларга эришиш учун юксак марраларни кўзлаб ана шундай дадил қадам ташламоқдалар.

Фозил МАДАЛИЕВ,
Янгийўл районидаги Назарали Ниёзов номли колхоз раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони.

ТУРКИЯ РЕСПУБЛИКАСИ ҲУКУМАТИНИНГ ТАКЛИФИГА БИНОАН СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ РАИСИ А. Н. КОСИГИН АНҚАРАГА ЖЎНАБ КЕТДИ

Туркия Республикаси ҳукуматининг таклифига биноан, СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин расмий визит билан 20 декабрда Москвадан Анқарага жўнаб кетди.

Украина ССР Министрлар Советининг раиси В. В. Щербицкий, Қозоғистон ССР Министрлар Советининг раиси М. Бейсебоев, СССР ташқи ишлар министрининг биринчи ўринбосари В. В. Кузнецов, СССР Министрлар Советининг ташқи иқтисодий алоқалар Давлат комитети раисининг биринчи ўринбосари И. В. Архипов А. Н. Косигин билан биргаликда Туркияга жўнаб кетдилар.

СССР давлат байроқлари билан безатилган Внуково аэродромида Совет ҳукумати бошлиғини ва унинг ҳамроҳларини Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосарлари Н. К. Байбаков, В. Ф. Дымшиц, М. Т. Ефремов, В. А. Кириллин, В. Н. Новиков, И. Т. Новиков, Л. В. Смирнов, Н. А. Тихонов, СССР Министрлари ва бошқа расмий кишилар кузатиб қолдилар.

Кузатиб қолганлар орасида Туркиянинг Совет Иттифоқидаги муваққат ишлар вакили Д. Туркман, Туркия элчихонасининг дипломатия ходимлари, журналистлар бор эди. (ТАСС).

* * *

АНҚАРА, 20 декабрь. (ТАСС). Туркия Республикаси ҳукуматининг таклифига биноан, СССР Министрлар Советининг раиси А. Н. Косигин расмий визит билан бугун Анқарага келди.

ВЬЕТНАМ ҒАЛАБА ҚОЗОНАДИ

«Америкаликлар, Вьетнамдан туёғингизни шиқиллатиб қолинг! «Уруш оловини ёқувчиларга лаънат!» 20 декабрда Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг конференц-зали ана шу шиорлар билан безатилган эди. Республика пойтахти жамоатчилигининг жуда кўп вакиллари Жанубий Вьетнам Миллий озодлик фронти ташкил топган куннинг олти йиллигини нишонлаш учун бу ерга келишди. Йиғилишни Тошкент шаҳар партия комитетининг секретари Р. Н. Бобожонова очди.

Осиё ва Африка мамлакатлари бирдамлиги Ўзбекистон республика комитетининг раиси, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг академиги Т. А. Саримсоқов ўз докладида Миллий озодлик фронти теварагига маҳкам жипслашган Жанубий Вьетнам ватанпарварларининг қаҳрамонона кураши ҳақида, америкалик агрессорларга қаттиқ зарба бераётган бутун Вьетнам халқининг мардлиги тўғрисида гапирди.

Тошкент экскаватор заводининг ишчиси К. Собиров Вьетнамлик қардошларимизнинг ҳаққоний кураши билан самимий дўстлик ва бирдамлик туйғуларини изҳор қилди.

«Ташсельмаш» заводи комсомол комитетининг секретари Е. Михайленко минбарга чиқади. У айтадики, озодликни бўғувчи босқинчилар — америкалик йиртқичлар Вьетнамдаги ваҳшиёна ҳаракатлари билан шармандаи-шармисор бўлдилар.

Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби, композитор М. Левиев Вьетнам халқининг янгидан-янги ғалабаларга эришувини истади.

Тошкентда ўқиётган Вьетнамлик студентлардан Хоанг Ван Тао ва Ле Суан гулдурос қарсаклар остида нутқ сўзладилар.

Йиғилиш қатнашчилари Жанубий Вьетнам Миллий озодлик фронтининг СССРдаги доимий ваколотхонаси номига табрикнома йўлладилар.

(ЎзТАГ).

БАЙРАМ МУБОРАК, ЭНЕРГЕТИКЛАР

ГИГАНТ НУРХОНА

КОММУНИСТИК партия ва Совет ҳукумати энергетикани ривожлантириш ҳақида муттасил ғамхўрлик қилмоқда. Мамлакатимиз энергетикасини саноатнинг бошқа тармоқларига қараганда илдам суръатлар билан ривожланишини таъминлаш, халқ хўжалигида электр қувватидан фойдаланишни тўхтовсиз ошириш мақсадида жуда кўп тадбирлар кўриляпти. Бу йил биринчи марта нишонланаётган Энергетиклар куни ҳам шундан далолат бериб турибди. Энергетиклар бу санани ўзларининг машаққатли, аммо завқ-шавқли хизматларига берилган катта баҳо дебгина қарамасдан, шу билан бирга янада унумли ишлаш, янги муваффақиятларга эришишга бўлган чақириқ, деб ҳам билмоқдалар. Шунинг учун ҳам барча электростанциялар коллективлари ғайрат камарини маҳкам боғлаб меҳнат қилмоқдалар.

Оҳангарон ГРЭСи коллективи ҳам бошқа энергетиклар қатори электр қуввати ҳосил қилишни кўпайтириш, мавжуд агрегатлардан унумли фойдаланиш, ишлаб чиқаришнинг барча техника-иқтисодий кўрсаткичларини тўхтовсиз яхшилаш борасида тиним билмаяпти. Станциямиз ёқилғи асосида ишлайдиган Ўрта Осиёнинг йирик ГРЭСи ҳисобланади. Турбогенераторларда ҳосил қилинаётган электр қуввати республикамизнинг йирик саноат марказларига юзлаб километр узунликдаги сим йўллар орқали етказиб берилаяпти. Бизда ҳозир Эрондаги барча электростанцияларда ҳосил қилинаётган электр қувватига тенг энергия ишлаб чиқарилмоқда. Шуни айтиш кифояки, ГРЭСда ҳосил қилинаётган нур билан бутун ер экваторига ўрнатилган ва ҳар бирининг оралиғи 30 метрдан бўлган 200 ваттли лампаларни кечаю-кундуз ёритиб туришга етади.

Станциямиз коллективи зиммасидаги вазифани ҳар доим тўла ва зиёдаси билан адо этмоқда. Электростанциянинг беш йилликнинг биринчи йилидаги иш якунлари баракали бўлди. Бугунги байрамимизга ҳам муносиб тортиқлар билан келдик. 9-градирия муддатидан илгари фойдаланишга топширилди. У мураккаб гидротехника иншоотлари комплексининг сўнгги объектидир. Уни ишга тушириш билан электростанцияни йилнинг барча фаслида техника суви билан тўла таъминлаш мумкин бўлади. Ҳозирги вақтда соатига 220 тонна буғ ишлаб чиқарувчи 14-қозон агрегатини ўрнатиш ишлари охирига яқинлашмоқда.

Айни вақтда мавжуд энергетика қурилмаларининг қувватини оширишга қаратилган тадбирлар ҳам кўрилаяпти. Бу йил иккита турбогенератор реконструкция қилинди. Турли ремонт ташкилотларининг биргаликдаги меҳнати билан қилинган реконструкция ишларининг суръати тез, сифати соз бўлмоқда.

Энергетиклар байрами арафасида тўртинчи турбогенераторни ишга тушириш лозим эди. У капитал ремонт қилиниши, агрегатга айрим конструктив ўзгартиришлар киритиш лозим эди. «Харьковэнергоремонт», «Уралэнергоремонт», «Средазэнергоремонт» ташкилотларининг ремонт бригадалари пухта ва жадал ишлашди. Ҳамкорликдаги меҳнат яхши натижа берди. 4-турбогенератор муддатидан илгари ремонт қилинди, унинг қуввати 7,5 минг киловатт ошди.

Рационализаторларимиз коллектив фаолиятини яхшилашга катта ҳисса қўшмоқдалар. Яқинларгача фақатгина 60 тоннали вагонларда келтирилган ёқилғини тушириб олиш механизм ёрдамида бажарилиб, бошқа хил вагонлардаги юк қўл кучи ёрдамида тушириларди. Эндиликда эса, ҳар қандай вагонда келтирилган юкни тушириш механизмлар томонидан бажарилаяпти. Бу меҳнат шароитини тубдан яхшилади, оғир қўл ишига ҳожат қолдирмади. Бу тадбир ҳисобига ҳар йили 7 минг сўмлик маблағ тежаб қолинаяпти. Ёқилғи-транспорт цехи мастери Д. Собиров, слесарлардан В. Булгаков, А. Хушназаров, К. Исҳоқов, электр пайвандчи А. Караваде ўртоқлар бу тадбир авторлари ҳисобланишади. Ишчилар, инженер-техник ходимлардан А. Борисов, В. Ковтун ва Ким Сон Нер ўртоқларнинг шахта тегирмонларини реконструкция қилиш юзасидан киритган таклифлари ҳам диққатга сазовордир. Бу таклифни амалга ошириш натижасида ҳар йили 4473 сўм иқтисодий фойда кўрилади.

Тиниб-тинчимаслар шу йилнинг ўтган ойлари мобайнида ўнлаб таклифларни ишлаб чиқаришга жорий қилдилар. Бу билан ҳар йили 83 минг сўмлик давлат маблағини тежаб қолишга имкон туғдирдилар.

Энергетикларимиз ички резервлардан кенг фойдаланишга астойдил ҳаракат қилмоқдалар. Шу туфайли ҳам ишимиз натижалари чакки бўлмаяпти. Шу йилнинг 11 ойи ичида қўшимча 22 миллион киловатт-соат электр қуввати ҳосил қилинди. Ўз эҳтиёжларимиз учун сарфланадиган энергиянинг 14 миллион киловатт-соати тежалди. Йил бошидан бери иқтисод қилинган ёқилғи миқдори 5 минг тоннадан ошиб кетди. Ҳар бир киловатт-соат электр қуввати таннархини арзонлаштириш ҳисобига 600 минг сўмликка яқин соф фойда олинди.

Эртага нишонланадиган байрамга муносиб тортиқлар билан келаётган энергетикларимиз мамлакатимизда коммунизмнинг моддий-техника базасини яратишга муносиб ҳисса қўшиш учун бундан буён ҳам хормай-толмай меҳнат қиладилар.

С. ИБРОҲИМОВ,
Оҳангарон ГРЭСининг директори.

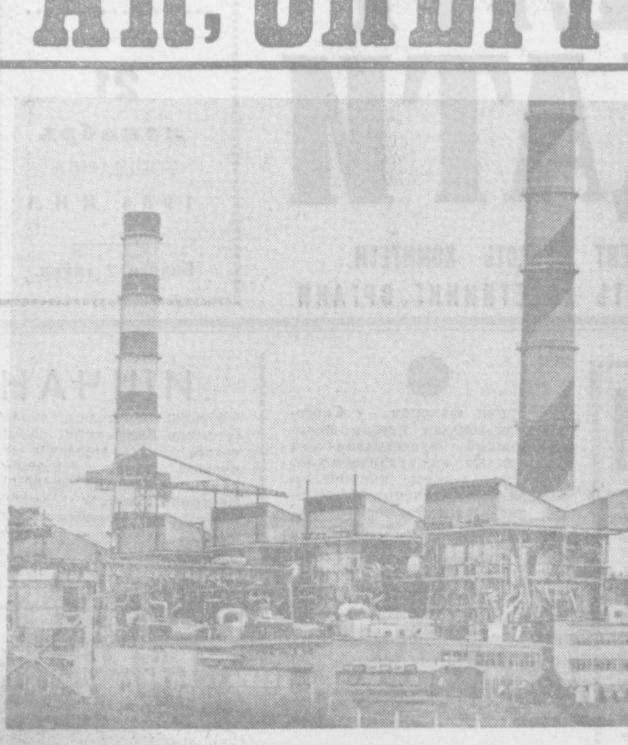

Суратларда: (чапда) Тошкент ГРЭСининг умумий кўриниши тасвирланган. (Ўнгда) Яқинда бинокорлар Тошкент ГРЭСининг бешинчи блокини фойдаланишга топширдилар. Бу блок 150 минг киловатт қувватга эга. Суратда: блок машинист ёрдамчиси Ҳ. Қосимов ва старший машинист Н. Подрезов ўртоқлар бошқарув пульти ёнида.

В. Сироткин, И. Глауберзон ва М. Нуриддинов фотолари.

БЕШ ПАҲЛАВОН

ДЕКАБРЬ ойининг бошида нурхонамизда катта байрам бўлди. Станциямизнинг навбатдаги бешинчи блоки саноат токи бера бошлади. Бу суткасига яна неча ўн минглаб киловатт соат электр қуввати демакдир. Тошкент ГРЭСи қурувчилари ва энергетикларининг шижоатли меҳнати туфайли қўлга киритилган бу ғалаба уларнинг Бутуниттифоқ энергетиклар кунига қилган муносиб совғаларидир.

Энергетиклар—мана шу сермашаққат ва масъулиятли касб эгалари кечаю-кундуз бошқариш пультларида туриб, электрни неча минглаб километр масофаларга узатадилар, қудратли газ турбиналари ва буғ қозонларини ишга соладилар, шаҳар ва қишлоқларни электр қуввати билан таъминлайдилар. Хуллас, уларнинг қиладиган ишлари кўп.

Мана, мен ҳам энергетикман. Москва энергетика институтини битиргач, республикамизда бунёд этила бошлаган шу йирик нурхонага юборишди. Бундан роппа-расо олти йил муқаддам бу ерга келганимда электростанция қурилиши лозим бўлган жойлар ҳали колхоз даласи эди. Атиги бир неча бульдозер ва скрепер ишлаб турарди. Аввал хилма-хил ишни бажаришга тўғри келди. Лойиҳалар билан танишиб чиқдик, станция учун замин ҳозирладик, ер ажратдик... Орадан кўп ўтмай биринчи электр блоки ишга туширилди. Кейин иккинчи, учинчи ва тўртинчи блоклар пешма-пеш ишга туширилиб, улар ҳам электр токи бера бошлади.

Станция қад кўтара борган сари энергетикларимиз билими ҳам, тажрибаси ҳам орта борди. Цехимиздаги бир юз етмиш кишининг ҳаммаси эндиликда билимдон, ўз ишига пухта одамлар. Улар ҳамма блокларда буғ қозонлари ва турбиналарни тежамли ишлатиш, ускуналардан аварияснз фойдаланиш йўлларини яхши билишади. Қосимов, Муслимов, Маъдиев ўртоқлар сингари машинистларимиз коллективимиз фахри саналишади. Улар ҳар бир машинани, ҳар бир ускунани кўз қорачиғидай асраб, бетиним, ҳеч бир бузилмай ишлашини таъминлашади.

Юқорида айтганим бешинчи блокни тўла ишга туширишда ҳам цехимиз энергетикларининг ҳиссаси катта бўлди, десам янглишмаган бўламан. Биз навбатдаги блокни комплекс равишда синовдан ўтказдик, ҳамма двигателлар, бутун ёрдамчи қисмлар ва қурилмаларни ишлатиб кўрдик. Аввал қозондаги босимни 80 даражагача, кейин аста-секин 2-3 соат давомида 150 даражагача кўтардик. Бу—150 минг киловатт соат электр қуввати ҳосил қилинди, демакдир. Уч кун давом этган синов даврида блокнинг ҳамма двигатель ва қурилмалари кўнгилдагидек ишлаб турди.

Ҳозир бешта блокда соатига 600 мингга яқин киловатт электр қуввати ҳосил қилиняпти. Бу йил ГРЭСда электр қуввати ишлаб чиқариш планга мувофиқ 3 миллиард 200 миллион киловатт-соатга етказилади. Бу маррага бемалол эришамиз. Бундаги муҳим омиллардан бири-тежамкорликдир. Ҳозиргача 7 миллион 200 минг киловатт-соат энергия, 5264 тонна ёқилғи тежаб қолдик.

Ҳозир ҳам Тошкент ГРЭСининг турбиналари тинмай айланиб турибди. Нур оқими тўхтовсиз оқяпти, юқори кучланишли симлар орқали неча ўнлаб ва юзлаб километр масофаларга узатиляпти. Бу—неча-неча хонадонларимиз Ильич нуридан чароғон, демакдир. Бу завод ва фабрикалардаги дастгоҳлар тинимсиз айланяпти, демакдир. Эндиликда электр бормаган жойлар қолмаяпти, у ишлатилмаётган соҳа йўқ деса бўлади.

Ҳа, электр дарёси тинмай оқмоқда. Бу оқим келажакда тобора кўпаяди. Беш йиллик план режаларига кўра ГРЭСимиз қуввати янада орта боради. Унда ҳаммаси бўлиб ўн иккита блок қад кўтаради. Ҳозир олтинчи блок контурлари савлатли ҳаво залар орасидан кўриниб қолди. Келаси йил май ойида уни ҳам ишга туширамиз.

Тошкент нур гигантининг барча энергетиклари номидан ҳамкасбларимизни байрам билан табриклар эканман, қўлингиз дард кўрмасин, дўстлар, нур оқимингиз асло тинмасин, дейман!

Н. ИЛЁСОВ,
Тошкент ГРЭСи қозон-турбина цехининг бошлиғи.

СТАНЦИЯ УЙДАН БОШҚАРИЛАДИ

Ҳа, шундай. Чирчиқ электростанциялари каскади уйдан туриб бошқарилмоқда. Бундай корхона Чирчиқдагина эмас, бутун республикада ҳам ягона. Инженер ёки мастер ўзининг иш вақтида ҳам уйда бўлади, шу ерда туриб хизмат вазифаларини ҳам бажараверади.

Бу Чирчиқ гидроэлектростанциялари каскади иши жараёнларини ниҳоят даражада автоматлаштириш ва телемеханикалаш туфайли мумкин бўлди. Навбатчи инженер уйига ўрнатилган махсус аппаратлар гидростанциянинг юраги қандай ураётганлигини, технология жараёнларида, содир бўлаётган барча камчиликларни яққол кўрсатиб туради. Мабодо, агрегатлар бузилиб қолгудай бўлса, сигнал беради. Шундан сўнг навбатчи инженер асбоб-ускуналарнинг «касали»ни бартараф этиш учун чоралар кўради.

Электростанцияларда ишлаб чиқаришнинг жуда ҳам юксак автоматлашган ва механизациялашганлигини кўрсатувчи кўплаб далиллар келтириш мумкин. Уларнинг бирини айтиб ўтиш кифоя: бир неча йил муқаддам каскаднинг учала станциясида ва бош узелда 700 дан ортиқ киши меҳнат қиларди. Эндиликда эса энергетиклар сони кескин камайди. Ҳамма станцияларда бор-йўғи 200 га яқин ишчи, инженер-техник ходим ва хизматчи бор. Улар электростанцияларни бемалол бошқармоқдалар, «ақлли» асбоб-ускуналар ёрдамида уларнинг қувватидан ҳатто ортиғи билан фойдаланишга муваффақ бўлишаяпти.

Ишлаб чиқариш маданиятининг юксаклиги барча техника-иқтисодий кўрсаткичларининг тўхтовсиз ортиб боришига ёрдам бермоқда. Бу ерда меҳнат унумдорлиги жуда юқори. Ҳар бир киловатт-соат қувват ҳосил қилиш учун ҳаражатлар муттасил камайиб бораяпти. Шу туфайли ҳам каскад коллективи Чирчиқ шаҳрида биринчи бўлиб коммунистик меҳнат ва юксак маданият корхонаси деган номни олди.

Юксак ном энергетикларни янгидан-янги меҳнат зафарларига руҳлантирмоқда. Ҳамма Улуғ Октябрнинг 50 йиллигини муносиб тортиқлар билан кутиб олиш мақсадида фидокорона меҳнат қилмоқда. Энергетиклар кунига ҳам муносиб совғалар билан келинди. Электр қуввати ҳосил қилиш 11 ойлик плани зиёдаси билан адо этилди. Меҳнат унумдорлиги анча ошди. Кўп миқдорда давлат маблағи тежаб қолинди.

Каскад коллективининг ажойиб ишлари ҳақида жуда кўп гапирса бўлади. Бу аҳил ва иноқ, меҳнатсевар ва ваъдасига вафодор энергетиклар оиласи орасида ажойиб ишлаб чиқариш илғорлари етишиб чиққанки, уларнинг номини зўр ҳурмат билан тилга оласан, киши. Корхона инженер-техник ходимлари ва ишчиларидан ўнлаб кишилар шулар жумласига киради. Р. Вохитов, В. Петров, Ю. Султонов ҳар соҳада — меҳнатда, юриш-туришда ва ахлоқда касбдошларига ўрнак бўлмоқдалар. Вазифаларини сидқидилдан бажаришаяпти. Коллектив эришаётган ютуқларга муносиб ҳисса қўшмоқдалар.

Чирчиқ энергетиклари бундан буён ҳам янги зафарлар қучдилар. Уларнинг шу кунлардаги ажойиб, баракали ишлари ҳар бир кишида шундай ишончни мустаҳкамлайди.

А. КЛЕБЛЕЕВ.

УШБУ суратда Чирчиқ ГЭСлари каскадининг илғор турбина машинистларидан ўртоқ Ю. Султоновни кўриб турибсиз. Бу моҳир энергетик унумли ишлашда ҳаммага ўрнак бўлаяпти.

ФАРҲОД ЧИРОҚЛАРИ

У КУНЛАРНИ унутиб бўлмайди. Халқимиз кўрсатган жасорат бир умр ёдимизда қолади, бизга мададкор бўлади. Сув ва нур дея жонини фидо қилган ватандошларимиз қаҳрамонлиги ҳали-ҳали қалбимизни тўлқинлантиради.

...Фарҳод тоғи этакларидан бошланган Ширин каналига биринчи кетмон урилган пайтда айни уруш қизиган палла эди. Нақадар оғир кунлар... Забардаст йигитларимизнинг ҳаммаси фронтда. Душман билан ҳаёт-мамот жанглари олиб бориларди. Фронт орқасида фақат кексалар, аёллар, болалар қолишган, холос. Шу куч билан канал қазиш, улкан ГЭС қуришнинг ўзи бўладими. Бунинг устига техника йўқ.

Халқ қийинчиликлардан қўрқмади. Бир ёқадан бош чиқариб нур ва сув булоғининг кўзини очишга киришди. Шунчалик катта каналнинг тупроғи замбил ва қопларда инсон елкасида ташилган десак балки ҳозир кўпчилик ишонмас. Йўқ, аслида шундай бўлган. Одамзод қудрати билан обиҳаётнинг янги ўзани очилган, салобатли нурхона бунёд этилган.

Бугун Ширин канали гўё ҳеч нарса кўрмагандек оҳиста оқиб ётибди. Шаршара кечаю-кундуз шовуллагани-шовуллаган. Турбиналар ҳар кунгидек чириллаб айланиб турибди. Олис-олисларга томон чўзилиб кетган юқори вольтли симлар хонадонлар ва корхоналарга нур элтаяпти.

Фарҳод ГЭСи сув ва нур манбаи. Тўртта энергетика блоки паррақларини ялаб ўтаётган зилол сув колхоз ва совхозлар оралаб пастга ошиқади. Йўл-йўлакай станция канали минглаб гектар пахтазор ва мевазорларга обиҳаёт элтади. Мана 19 йилдирки, Бекободнинг ғарбий районлари шу сувдан боғ-роғларга айланиб, кишиларни ўзига мафтун этиб келаяпти.

Энергоблоклар ҳосил қилаётган нур эса неча-неча хонадонларни чароғон қилди, корхоналар кучига куч қўшди. Агрегатларнинг иккитаси 30 минг, яна иккитаси 33 минг киловатт қувватга эга. 120 киловольт кучланишга эга бўлган 6 линия Тошкент, Ленинобод, Янгиер, Гулистон ва бошқа қўшни шаҳарларга томон йўналган. 35 киловольт кучланишли 8 линия эса Бекободни нурга чўмдирмоқда.

— Станциямиз ишга тушгандан бери 14,5 миллиард киловатт-соат электр энергияси ишлаб чиқарилди,— дейди Николай Сидоров,—биргина шу йилнинг ўзида 860 миллион киловатт-соат нур юқори вольтли симлар бўйлаб турли томонларга оқиб кетди.

Генератор турбиналари ҳамон айланиб турибди. Каналдан оқиб келаётган сувнинг охири кўринмайди. Шаршара шовуллагани-шовуллаган. Яна нур ҳосил бўлаяпти. Лекин станция цехларида одамларни учратмайсиз. Фақат бошқариш пульти ёнида инженер Алексей Ким ва техник Николай Долгов ўртоқлар навбатчи бўлганликлари учун ўтиришибди. Жажжи лампочкалар бир ёниб бир ўчаяпти. Лекин қизил рангда эмас. Улар барча участкаларда ишнинг нормал бораётганини навбатчиларга маълум қилиб турибди.

— Навбатчининг бир ўзи бутун станцияни бошқара олади, —изоҳ беради Н. Сидоров,— 48 секундда ҳамма агрегатларни ишга тушириш ёки ҳаракатини ўзгартириш мумкин. Бунинг учун пульт тутқичи 180 градус буралса бас. Аммо станцияни тўхтатишга ҳеч қандай асос йўқ. Иш ўз маромида бораяпти.

Асосий операцияларнинг автоматика воситалари ёрдамида бажарилаётганлиги меҳнат унумдорлигини ошираяпти. Машинистлар ҳам, механиклар ҳам, монтёрлар ҳам ҳеч қийналишмай ўз участкаларида ишни кўнгилдагидек олиб бормоқдалар. М. Ҳасанов, И. Мирзаҳолов, И. Паркин каби пешқадам ишчилар кўпроқ нур ишлаб чиқаришда бор имкониятларни ишга солмоқдалар. Уларни энергетиклар куни билан қутлаймиз.

Ж. НОСИРОВ,
Бекобод шаҳри.

ИЛҒОРЛАР ТАЖРИБАСИ ВА ГАЗЕТА

Болтабой Очилов даладан эндигина шийпонга келган эди, унга газета узатишди.

— Мана, буни ўқидингизми? Бизни тоза боплаб танқид қилибди мусобақадошингиз.

— Қани, ўқичи,— деди Болтабой.

Новчагина, қорачадан келган йигит мақолани ўқийбошлади. Мақола автори—«Ленинизм» колхози комплекс механизациялашган звеноси бошлиғи Эргаш Қурбонбоев бу йил қандай қилиб пахта тайёрлаш планини тўққиз кунда бажарганлиги, ҳар гектаридан 35 центнерга етказиб ҳосил олганлиги, деярли барча пахта машинада терилганлигини, бу муваффақиятларнинг сирини ҳикоя қилиб бериш билан бирга, мусобақадоши Болтабойлар звеноси шаънига ҳам аччиқ гапларни айтган эди.

— Дўст ачитиб гапиради,— деди Болтабой мақолани эшитиб бўлгач,— Эргаш ҳақ гапларни айтибди. Келинглар, биргалашиб унга жавоб ёзамиз.

Звено аъзолари бамаслаҳат бу хатга жавоб ёзишди-да, уни «Янгийўл» газетаси редакциясига йўллашди. Индинига бу жавоб хати газетанинг учинчи саҳифасида «Нега доғда қолдик» сарлавҳаси билан босилиб чиқди.

Мақолада звенода нима учун бу йил ғўза парвариши яхши йўлга қўйилмаганлиги, пахта плани аранг қирқ кунда бажарилганлиги, натижада пахтанинг таннархи ортиб кетганлиги сабаблари бирма-бир баён қилинган эди. Бу йилги камчиликлар бизга катта сабоқ бўлди, деб ёзишди, звено аъзолари. Шу туфайли йиғим-терим тугаши биланоқ барча пайкалларни шудгорлашга, ҳар бир картанинг шароитини ҳисобга олиб ўғитлашга киришдик. Ишнинг сифатига алоҳида эътибор бермоқдамиз. Айни кунларда далага кўплаб маҳаллий ўғит ташиб чиқармоқдамиз.

Сўзимизнинг охирида мусобақадошимиз Эргаш Қурбонбоевни ишонтириб айтамизки, келгуси юбилей йили звеномиз аъзолари учун зафар йили бўлади».

Ҳар икки механизатор, ҳар икки пахтакорнинг газета саҳифаларида босилиб чиққан бу мақолаларини ўша звенолар, колхоз аъзоларигина эмас, райондаги бутун пахтакорлар ҳам қизиқиб ўқидилар. Ўзларига керакли хулоса чиқариб олдилар.

Дарҳақиқат, бу йил Янгийўл райони далаларида ҳосил мўл бўлди. Жуда кўп хўжаликлар зиммаларига олган мажбуриятларини ошириб бажардилар. Машина теримида ҳам улкан муваффақиятларга эришилди. Район бўйича ҳар гектаридан ўртача 27 центнердан ҳосил олинди. Бу шуни кўрсатадики, хўжаликларда деҳқончилик илмини миридан-сиригача ўзлаштириб олган, машиналарга кенг йўл бериб, ажойиб кўрсаткичларга эришаётган миришкор деҳқонлар, тажрибакорлар сафи кенгайиб бормоқда.

МАТБУОТ ОБЗОРИ

Илғорлар тажрибаси—умумхалқ мулки, уни оммалаштириш эса, матбуотимизнинг жанговар вазифаси. Буни тўла тушинган «Янгийўл» газетаси ходимлари ибратли ишлар қилмоқдалар.

Агар сиз газета саҳифаларини варақлар экансиз, «Якунлар ва режалар», «Сўз—илғор тажрибакорларга» сингари рубрикалар остида тез-тез мақолалар бериб борилаётганлигини кўрасиз. Бу мақолаларнинг авторлари—колхоз раислари, агрономлар, бригада бошлиқлари, участка бошлиқлари, комплекс механизациялашган звеноларнинг раҳбарлари—механизаторлар бу йилги қишлоқ хўжалик йилида пахтадан мўл ҳосил етиштириш учун қандай меҳнат қилганликлари ҳақида газетхонларга ҳикоя қилиб берганлар. Шу билан бирга улар нималар эътибордан четда қолганлигини кўрсатиб, пахтадан янада баракали ва арзон ҳосил етиштириш учун келгуси йили қандай тадбирларни амалга ошириш зарурлиги ҳақида маслаҳатлар ҳам берадилар.

«Ленинизм» колхози механизаторларидан Э. Қурбонов, Б. Очилов ўртоқларнинг «Тўққиз кунда,—қандай қилиб», «Нега доғда қолдик», Ҳ. Турсунқулов номли колхознинг участка бошлиғи О. Иброҳимовнинг «Куз ҳайдаган ютади», Охунбобоев номли колхоз раиси М. Пўлатовнинг «Якунлар ва режалар» сарлавҳали мақолалари шулар жумласидандир.

Лекин газета илғор тажрибаларни пропаганда қилишда ҳамма соҳаларни қамраб олаяпти, деб айтолмаймиз. Бу район пахтачиликда илғор бўлгани билан чорвачиликда ҳали кўпгина имкониятлардан фойдаланилмаяпти. Районда машъал чорвадорлар анчагина бор. Жамбул номли совхоздан Тошканбой Олтоев, Ленин номли колхоздан Маъмур Турғунбоев сингари чўпонлар совлиқлардан йилдан-йилга кўплаб қўзи олмоқдалар. 4-наслчилик совхоз-техникуми эришаётган ютуқлар ҳаммани қувонтиради. Лекин булар тажрибаси оммалаштирилмаётир. Газета илғор тажрибаларга бағишланаётган мақолаларнинг тематик доирасини кенгайтириш, пахтакорлар билан бирга чорвадорлар, боғбонлар ва қишлоқ хўжалигининг бошқа соҳаларида меҳнат қилаётган илғорларнинг тажрибаларини оммалаштиришга ҳам эътиборни кучайтириш керак. Бу ҳақдаги материаллар хилма-хил, қизиқарли ва турли жанрларда ёзилиши, хўжалик раҳбаридан тортиб, оддий меҳнаткаш учун тушинарли ва катта тажриба мактаби ролини ўйнаши лозим. Ана шунда газета хўжаликни комплекс ривожлантириш соҳасида партия ташкилотларига янада яқиндан ёрдам берган бўлади.

ДУНЁ ХАБАРЛАРИ

МАМЛАКАТЛАР ОДАМЛАР ВОҚЕАЛАР

А. Н. КОСИГИННИНГ ТУРКИЯГА ҚИЛАДИГАН ВИЗИТИ АРАФАСИДА

ИСТАМБУЛ, 19 декабрь. ТАСС мухбири **Н. Кудряшов** хабар беради: Туркия муҳим воқеа арафасида турибди. Эртага СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигиннинг мамлакатга расмий визити бошланади. Совет хукуматининг бошлиғи Совет-Туркия муносабатлари тарихида Туркияга биринчи марта келмоқда. Ана шу фактнинг ўзи бу визит нақадар муҳим эканлигидан далолат бериб турибди.

Ҳар икки давлат ўртасидаги муносабатларнинг қариийб ярим асрлик тарихи чинакам яхши қўшничилик ва дўстлик намунаси бўла оладиган кўпгина саҳифаларга эга. В. И. Ленин билан Камол Отатурк бу дўстликка асос солган эдилар.

1921 йил 16 мартда Москвада РСФСР билан Туркия ўртасида дўстлик ва қардошлик тўғрисидаги шартнома имзоланган эди. Ўзаро ишонч ва ҳамкорлик руҳи билан суғорилган бу шартнома Туркиянинг халқаро аҳволини мустаҳкамлади. Бу шартнома Туркия Буюк Миллат мажлиси ҳукуматини юридик жиҳатдан эътироф этилганлигини билдирар эди. Худди шу даврда Отатурк бундай деган эди: «Биз Россия билан дўстмиз. Чунки Россия бошқа давлатлардан олдин бизнинг миллий ҳуқуқларимизни таниди ва бу ҳуқуқларимизни ҳурмат қилди. Ана шундай шароитда бугунги сингари эртага ҳам, ҳамиша ҳам Россия Туркия билан дўстликка амин бўлиши мумкин».

Совет-Туркия муносабатларида ишончсизлик ва орага совуқ тушган давр ҳам бўлди.

Бироқ, кейинги йилларда мамлакатларимиз ўртасидаги муносабатларда яхшилик томонига сезиларли силжиш рўй берди. Ҳар икки мамлакат давлат арбоблари ўртасида алоқаларнинг анча кенгайганлиги бунинг натижаси бўлди. Иқтисодий ҳамкорлик яна ҳам ривож топди. Товар обороти ҳажми бир неча марта ўсди. Сўнгги йилларда Туркия бош министри, ташқи ишлар министри, икки парламент делегацияси Совет Иттифоқига келиб кетди.

Ўз навбатида шу вақт ичида ташқи ишлар министри А. А. Громико, Н. В. Подгорний бошлиқ СССР Олий Советининг делегацияси, Москва советининг ва Ленинград советининг делегациялари визит билан Туркияда бўлишди. Кейинги йилларда ҳар икки мамлакат ўртасидаги маданий алоқалар ҳам сезиларли даражада кенгайди.

Туркиянинг ҳозирги ҳукумати Совет-Туркия муносабатлари масаласига катта эътибор бермоқда. Бу ерда яқинда «Оқ китоб» нашр этилди. Бу китобда ҳукуматнинг бир йил ичида олиб борган ишларига якун ясалган. Китобда бундай дейилади: «Биз қўшниларимизга нисбатан юргизаётган сиёсатимизда Совет Иттифоқи билан муносабатларимиз алоҳида ўрин тутади. Бу мамлакат билан муносабатларни ривожлантириш мустақилликни, территориал бутунликни, тенглик ва аралашмасликни ҳурмат қилиш принциплари асосида қурилмоқда. Бу эса, ҳар икки мамлакатларимизнинг ўзаро манфаатларига ҳам, шунингдек регионал ва умумий тинчлик манфаатларига ҳам мос бўлиб тушмоқда. Шундай доирада биз Совет Иттифоқи билан, айниқса иқтисодий ва савдо соҳаларида ўз муносабатларимизни бундан буён ҳам ривожлантира берамиз».

Бу ерда СССР Министрлар Совети Раисининг визити икки қўшни мамлакат ўртасидаги муносабатларни янада яхшилаш йўлида янги муҳим қадам бўлади, деган умид билдирилмоқда.

САВДО АЛОҚАЛАРИ КЕНГАЙИБ БОРМОҚДА

ТОКИО, 19 декабрь. (ТАСС). Япония ташқи савдо ва саноат министрлиги қуйидагиларни хабар қилди: Шу йил 11 ой ичида (январь ойидан ноябрь ойигача) Япониянинг Совет Иттифоқига қилган экспорти 193.093 минг долларни ташкил этди. Ноябрь ойининг ўзидагина Япониянинг экспорти 23.186 минг долларга етди. Бу эса, ўтган йилнинг шу ойидаги экспорт ҳажмидан икки баравардан зиёд ортиқдир. Совет Иттифоқи ноябрь ойида Япония товарларини харид қилувчи мамлакатлар ўртасида саккизинчи ўринни эгаллади.

Япония матбуотининг хабар беришича, Япониянинг социалистик лагерь мамлакатлари билан савдосида тугаётган 1966 йилда Совет Иттифоқи ҳиссасига савдо умумий ҳажмининг 36 проценти тўғри келади.

КОНГО ХАЛҚИНИНГ САМИМИЙ МИННАТДОРЧИЛИГИ

БРАЗЗАВИЛЬ. Бу ерда имзоланган шартномага биноан, Совет Иттифоқи Браззавилда туғруқхона қуриб беради. Бу шифохона Конго Республикаси (Браззавиль) ҳукумати ва халқига туҳфа қилинади.

Миллий реконструкция ва қишлоқ хўжалик министри Клод да Коста ана шу шартнома имзоланганлиги муносабати билан баёнот бериб, «шу туҳфа учун КПСС Марказий Комитетига, Совет ҳукуматига ва халқига чуқур миннатдорчилик» изҳор қилди.

Цейлонда фавқулодда холат

КОЛОМБО, 19 декабрь. (ТАСС). Бугун бу ерда мамлакатда фавқулодда холат жорий этилганлиги эълон қилинди. Гурунчнинг ҳафталик рационини икки баравар камайтириш тўғрисида ҳукумат қарор чиқарганидан кейин ана шу фавқулодда холат жорий этилди.

Бош министр Дадли Сенанаяке радио орқали нутқ сўзлаб Цейлон халқига мурожаат қилди ва мамлакатда озиқ-овқат танглигининг сабабларини тушунтириб берди.

МИЛЛИЙ ОЗОДЛИК ФРОНТИНИНГ ОЛТИ ЙИЛЛИГИ ШАРАФИГА

ХАНОЙ. Жанубий Вьетнам Миллий озодлик фронтининг олти йиллигига бағишланиб, фотовиставка очилди. Жанубий Вьетнам Миллий озодлик фронтининг Ханойдаги доимий ваколатхонаси бошлиғи Нгуен Ван Тьен виставка очилишида ҳозир бўлган кишиларни табриклади.

Виставкага қўйилган фотоҳужжатлар Жанубий Вьетнам халқининг қаҳрамонона кураши тўғрисида, озод қилинган районлар аҳолисининг турмуши ҳақида ҳикоя қилади. Жанубий Вьетнамдаги Америка агрессиясининг ваҳшиёна кўринишлари фош қилинади.

Виставкага ёзиб қўйилган рақамларга кўра, 1966 йилнинг охирларига келиб, Жанубий Вьетнам Миллий озодлик фронти мамлакат территориясининг бешдан тўрт қисмини назорат қилиб турибди, бунда аҳолининг тўртдан уч қисми яшамоқда.

Европа, Осиё, Африка ва Латин Америкасидаги 12 мамлакатнинг пойтахтларида Жанубий Вьетнам Миллий озодлик фронтининг доимий ваколатхоналари бор.

Виставка бўлимларидан бири Шимолий Вьетнамдаги ватандошларнинг ва бутун дунёдаги халқларнинг Жанубий Вьетнам халқи кураши билан бирдамлигига бағишланган.

Шонли йиллик

ДЕҲЛИ. Кўп вақт мобайнида Португалия мустамлакачилари зулми остида яшаб келган Гоа, Даман ва Диу аҳолиси Ҳиндистон билан қайта қўшилганлигининг беш йиллигини нишонламоқда. Шу воқеа муносабати билан ана шу территориялардаги шаҳар ва қишлоқларда кўп кишилик митинглар бўлиб ўтди.

● Шимоли-ғарбий Чехияда қўнғир кўмир қатламлари ҳисобига ишловчи кучли иссиқлик энергетикаси комплекси бунёд этиляпти. Бу комплекс 7 та электростанциядан иборат бўлиб, унинг умумий қуввати 5 миллион 300 минг киловаттдир. Суратда: «Почерадн» ТЭЦи қурилишида.

ЧТК—ТАСС фотоси.

ГРЕЦИЯ. Афинадаги парламент биноси.
Аджерпресс—ТАСС фотоси.

ЯНГИ ИЛМИЙ МУАССАСАЛАРДА

СЕЙСМОЛОГИЯ ТАДҚИҚОТ ЎЧОҒИ

Сейсмология ҳали жуда кам ўрганилган фан. Уни мустақил фан сифатида ривожлантириш геолог олимларнинг ҳам, физика-математика билими билан шуғулланаётган мутахассисларнинг ҳам энг муҳим вазифаларидан бири бўлиб қолди.

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси ҳузурида яқиндагина ташкил топган Сейсмология илмий-текшириш институти ҳам ана шундай муҳим ишга даъват этилган. Институт ҳали жуда ёш. Унинг жўшқин фаолияти эндигина бошланди деса бўлади.

— Сейсмология илмий муассасаси деганда кишилар кўз олдида қандайдир мўъжизакор тадқиқот маркази гавдаланади, — дейди институт директори, академик Ғ. Мавлонов. — Аслида эса, бошқа тадқиқот ўчоқларидан деярли фарқ қилмайди. Бу ерда уч бўлим бор. Уларнинг ҳар бири маълум муаммоларни ҳал қилиш билан шуғулланади. Сейсмик кузатиш бўлимини образли қилиб сейсмологик обсерватория деб ҳам аташади. Ҳақиқатан ҳам шундай. Бўлимнинг бутун фаолияти бевосита сейсмологик обсерватория орқали амалга оширилади. Бу ерда Тошкентнинг ён-атрофлари сейсмо-географик равишда кузатиб борилади.

Обсерваториянинг сейсмик станциялари ҳам бор. Бундан ташқари 8 та стационар сейсмостанция ва 7 та ярим стационарли доимий экспедиция бўлим ихтиёрига бериб қўйилган. Экспедициялар вақт ўтиши билан кузатиш районларини ўзгартиб туради. Станциялар эса, ўзларининг доимий бириктирилган участкасига эга.

Олим институтнинг сейсмология бўлими иши тўғрисида ҳам батафсил тўхталди.

— Иккита лаборатория, — деди академик — бу бўлимга хизмат қилади. Лабораторияларнинг тадқиқот жойлари ҳам тайин. Лабораториялардан бири Ўрта Осиё бўйича кузатиш ишлари олиб борса, иккинчиси фақат республикамиз сейсмологиясини ўрганади.

Лаборатория ишлари олимларни кўп рақамлар устида бош қотиришга мажбур этмоқда. Нега десангиз, у ёки бу объектдан олинган маълумотларнинг ўзи ғиж-ғиж рақамлардан иборат. Лекин, материалларни ўз вақтида зудлик билан ўрганиб чиқиш лозим. Бунда лабораторияга ўрнатилган электрон-ҳисоблаш машинаси мушкулимизни осон қиляпти. Кейинчалик бўлим иши тағин ҳам кенгаяди. Шуни назарда тутиб техникадан кенг фойдаланиш ҳамда институтнинг ўз электрон-ҳисоблаш марказини ташкил этиш лозим, деб топилди.

Маълумотлар бўлими зиммасига ҳам масъулиятли вазифа юклатилган. Суҳбатдошимиз бу бўлим зилзила бўлган жой, содир бўлган вақт ва унинг кучи ҳақидаги методик маълумотларни тўплаш билан шуғулланишини айтди. Бўлимдаги мавжуд тўртта лаборатория фаолияти шу мақсадларга қаратилган.

Институт Ўрта Осиё миқёсида иш олиб бормоқда. Илмий муассаса махсус бюллетенлар чиқаришни ҳам ўз зиммасига олди. Бюллетенларда Ўрта Осиёдаги барча сейсмик хизмат тармоқлари бўйича олинган маълумотлар умумлаштириб борилади. Институт илмий тадқиқотларни олиб боришда Геология ва геофизика, механика институтлари билан ҳам ижодий ҳамкорлик қилмоқда.

А. АЛИЕВ.

ФЕРМАЛАРДА ТАБИИЙ ГАЗ

ЮНУСОБОД (ЎзТАГ). Калинин районидаги Карл Маркс номли колхознинг меҳнаткашлари Ўзбекистонда биринчи бўлиб чорвачилик фермасига табиий газ ўтказдилар. Бу ерда табиий газ ёрдамида хашак буғлантирилмоқда, сунъий сут тайёрланмоқда, иморатлар иситилмоқда. Колхоздаги газ тақсимлайдиган станциядан бу ерга келаётган арзон ва қулай ёқилғи ўн бир ходимни бўшатиб, бошқа ишга қўйиш имконини берди.

Оққўрғон районидаги Димитров номли ва «Ленинград» колхозларининг фермаларида ҳам монтаж ишлари бошланди. Бу ерга газ Бухоро—Тошкент магистрал газ қувуридан ўтказилган махсус шахобчадан келади. Ҳозирги вақтда республикадаги 22 колхоз ва совхозда ишлаб чиқариш ва коммунал-маиший иншоотларни газлаштириш ишлари олиб борилмоқда. Келгуси йилда яна 40 хўжаликда газлаштириш ишлари амалга оширилади. Бу хўжаликлар ана шу мақсадлар учун 10 миллион сўмдан ошиқ маблағ ажратдилар.

„МАДАНИЙ РЕВОЛЮЦИЯ“НИ ЎЗ КЎЗИ БИЛАН КЎРГАН КИШИЛАРНИНГ АЙТГАНЛАРИ

Шу йил октябрь ойининг охирида Хитой ҳукумати Хитойда шуғулланаётган Совет студентлари ва стажерларини, «маданий революция» ўтказилаётир деган баҳона билан, 10-15 кун ичида ўз Ватанига жўнаб кетишни талаб қилди.

ТАСС мухбирлари Пекиндан қайтиб келган студентлар ва аспирантлар **Евгения Виноградова, Виктор Усов, Лидия Скоробогатова** ва **Алексей Желоховцев** билан учрашиб, суҳбатлашдилар. «Маданий революцияни» ўз кўзи билан кўрган кишилар қуйидагиларни ҳикоя қилиб беришди.

ЕВГЕНИЯ ВИНОГРАДОВА (СССР Фанлар академияси Осиё халқлари институтининг младший илмий ходими, санъатшунослик фанлари кандидати): Пекиндаги бинолардан бирига ҳусн бериб турган ажойиб сопол нақшдан синиб тушган мана шу сопол парчани ҳар сафар бу ерда, Москвада кўрганимда «хунвэйбинлар»нинг «буюк маданий революция» деган ном остида яқиндагина қилган бемаъни бебошликлари эсимга тушади. Мен Хитойнинг ажойиб санъатига ошиқ бўлган кишилардан бириман. Гарчи, оддий халқ усталарининг қўли билан яратилган бўлса ҳам, аммо «феодализм маданияти» деб «хунвэйбинлар» томонидан номланган ажойиб санъат асарлари емириб ташланаётганлигини кўчада кўрганимда қандай аҳволга тушганлигимни бир тасаввур қилинг. Шунинг учун ҳам ўша кунги кўчанинг манзараси: маданий ёдгорликларнинг чил-чил қилинган парчалари билан тўлган кўчаларда «хунвэйбинлар» саф тортиб одамларни турта-турта олиб бораётганлиги, шу одамларнинг бўйинларига ҳақоратли сўзлар ёзилган тахтачалар осиб қўйилганлиги умрбод эсимдан чиқмайди. Бошқа бир манзара ҳам кўзга ташланар эди. Шундай ҳақоратларга дучор қилинган кишиларга дуч келган ўткинчилар гўё бу ҳол ўзларига тааллуқли эмасдек, гўё бу манзарага бепарво кишилардек индамай ўтиб бормоқдалар. Бўлаётган ҳодисалар ҳамманинг юрагини олиб қўйган бўлса керак.

«Маданий революция» бошланмасдан олдинроқ Хитойга борган эдим. Хитой сураткашлиги тўғрисида материал тўпламоқчи эдим. Чунки Хитой сураткашлик санъатда ўзига хос ва диққатга сазовор хусусиятлар кўп. Биз Хитой маданиятининг бу жиҳатини ҳали жуда кам биламиз. Профессор Цзун менинг илмий раҳбарим эди. Фақат ўз Ватанининг санъатинигина эмас, шу билан бирга бошқа халқларнинг санъатини ҳам яхши билган бу ғоят билимдон киши тўғрисида менда энг яхши хотиралар сақланиб қолган. Баъзан бизнинг ролимиз алмашинар эди. Бундай ҳолларда муаллимлик ролини мен бажарар эдим, тажрибакор бу кекса олим менинг рус ва совет санъати тўғрисидаги гапларимни диққат билан тинглар эди.

«Маданий революция» бошланганидан кейин профессорни учратиб қолдим. У ўзини, мени танимаган кишига солди. Кейинроқ мен бунинг сабабини билдим. Яхши ҳаддаст (чиройли хат ёзувчи) киши бўлган бу олим-хунвейбинлар учун «Дацзи Бао» деб аталган деворий газеталарни ёзиб бериш билан тирикчилик қиладиган бўлиб қолибди. Бу деворий газеталар эса мен шуғулланаётган институт раҳбарлигини, Совет Иттифоқини ҳақорат қиладиган туҳмат гаплар билан тўлиб чиқар эди.

«Хунвэйбинлар» билан учрашишга тўғри келди. Кунларнинг бирида мен уларнинг орасига тушиб қолдим, ўшанда кимдир мендан, сен қаердан келгансан, деб сўради. Совет Иттифоқидан келганлигимни эшитгач «хунвэйбинлар» саросимага тушиб қолдилар. Шунда уларнинг бири, (шу тирранчаларнинг раҳбари бўлса керак) менга қараб ва мени сансираб; «ҳеч қиси йўқ, тез фурсатда сени ҳозирги ревизионистларингдан қутқариб оламиз» деди.

...Пекиндаги «Жунбао Чжай» магазинини музей деса арзир эди. Шу магазин тор-мор қилингандан кейин уни бориб кўрдик. Ҳозир шу магазинда Мао Цзэ-Дунни турли ҳолатларда тасвирлаган бачкана расмлардан бошқа нарсани кўрмайсиз. Бу расмларга ўзига яраша номлар ҳам берилган: «Мао Тяньанминь майдонида», «Мао автомобилда», «Мао кабинетда», «Мао ва унинг содиқ сафдоши Линь Бяо»... Ци Бай-Ши, Сюй Бэй-Хун сингари рассомларнинг ажойиб расмлари, Ли Хуо билан Чжэн Ян-Си ясаган гравюралардан асар ҳам қолмаган. Санъатга доир китоблар ҳам йўқ бўлиб кетибди. Ҳамма иззат-ҳурмат қилиб келган Ци-Бай-Шининг қабр тошига «хунвэйбинлар» ҳақоратли сўзларни ёзиб қўйиб, унинг қабрини таҳқирлаганликларини менга гапириб беришди.

Нега шундай бўляпти, деб менга кўпинча савол беришади. Халқни бунчалик алдаш, унга Америка империализми билан Советлар мамлакати ўртасида ҳеч қандай фарқ йўқ, деб уқтириш, жаҳонда биринчи бўлиб коммунизм қураётган социализм мамлакатини гитлерчилар Германиясига тенглаштириш ақл бовар қилиб бўлмайдиган даҳшат-ку, ахир.

Мени қизиқтирган тема устида олиб бораётган ишим менинг ихтиёримдан ташқари тўхтаб қолганлигига афсусланаман. Лекин ўз тадқиқотларимни барибир давом эттиражакман.

ВИКТОР УСОВ (М. В. Ломоносов номидаги Москва Давлат университети ҳузуридаги шарқ тиллари институтининг 6-курс студенти): мен Хитой тарихидан, аниқроқ қилиб айтганда, Хитойнинг энг янги тарихидан мутахассис бўлишга тайёрланаётирман. Ўртоқларим каби мен ҳам ўқишни давом эттириш учун шу йил февраль ойида Хитойга борган эдим ва бу сафардан умидларим жуда катта эди. Бироқ, Пекиндаги чет тиллар институтида бизнинг ўқишимизга бошқача назар билан қарашди. Улар бизни хитой тили, тарихи, адабиёти, санъатини ўрганиш учун эмас, балки Мао Цзэ-Дун асарларидан олинган парчалар ёдлаш учун келган кишилар деб ҳисоблаб, шунга яраша ҳаракат қилишди. «Маданий революция» тўғрисида... «маданий революция» бошланганида Хитойдаги ўқитувчиларга бу хусусда чет эл студентларининг фикрини билиб олиш, социалистик мамлакатлардан келган студентлар орасидан, шу жумладан совет студентлари ва стажерлари орасидан ҳам талабгорлар топиш ҳақида кўрсатма берилган бўлса керак, мендан ҳам, сиз «маданий революция»га қандай қарайсиз, деб сўради, мени тилимдан илинтириб оладиган саволлар бериб кўришди.

Ўқитувчилардан бири билан Шолохов тўғрисида гаплашиб қолдим. Унинг гапига қараганда Шолохов ўзининг «ревизионистлик» фикрларини «Инсон тақдири» ҳикоясида айниқса яққол ифода қилган эмиш, чунки бу ҳикоянинг бош қаҳрамони Соколов «урушни истамаган» киши эмиш ва асир қилиб олинганидан кейин «гитлерчиларга сажда қилган» эмиш. Мен унга эътироз билдириб, Соколов 1944 йилга қадар фронтда жанг қилиб келганлигини айтдим, севикли ёзувчимизнинг бу ҳикоясини суҳбатдошим умуман ўқиб чиққанлигига гумоним борлигини айтдим. Чунки ўзининг бениҳоя мардлиги ва ватанпарвар эканлиги билан фақат Совет Иттифоқидагина эмас, чет элларда ҳам миллион-миллион китобхонларнинг меҳр-муҳаббатини ва беҳад ҳурматини қозонган Соколов тўғрисида бу ҳикояни ўқиган киши бундай беъмани гапларни айтиши мумкин эмас. Ўзини «Совет адабиёти билан шуғулланувчи мутахассис» деб атаган ўша киши «Тинч Дон» тўғрисида ҳам худди шундай бемаъни гапларни айтди.

«Маданий революция» бошланиши билан бизни Хитой студентларидан бутунлай ажратиб қўйишди. Маъмурият чет тиллар институтининг территорияси орқали ўтадиган йўлдан бизни ўтказмайдиган қилиб қўйди. Кейин билсак, Хитой маъмурлари бизни деворларга ёпиштириб қўйилган «Дацзи Бао» варақаларини — деворий газеталарни ўқиб, рўй бераётган воқеалар тафсилотини билиб олишади, деб қўрқишган экан. Бўлаётган воқеалар эса ҳақиқатан бизни ҳайратда қолдирмоқда эди. Институтнинг партия раҳбарлари ҳам «реакционерлар ва ҳар қандай ифлослар» қаторига қўшиб қўйилган эди. Институт партқоми секретарининг ва директорларидан бирининг сочини олдириб, ҳақоратли сўзлар ёзилган қора лентаталарни тақиб юришга хунвэйбинлар мажбур қилишибди. Кечагина ўқитувчилик қилиб юрган кишилар «зарарли унсурлар» қаторига қўшиб қўйилганлиги, уларнинг кўплари кўчада тупроқ тўлдирилган оғир замбилғалтакни итариб бораётганлигини, институт стадионидаги ўтларни юлиш билан шуғулланаётганлиги ётоқхонамиз деразасидан кўриниб турарди.

Машғулотлар тўғрисида ҳеч ким оғиз ҳам очмас эди. Биз ҳар қайсимиз ўз билганимизча мустақил шуғуллана бердик. Сентябрь ойининг охирида Хитой маъмурияти «маданий революция» сабабли дарслар тўхтатилди, деб бизни юртимизга кетишга таклиф қилганидагина эркин нафас олдик. Ҳар бир қадамингни кузатиб турган, Советларга қарши иғво гаплар тўхтовсиз такрорланиб турган шароитда яшашга энди тоқатимиз қолмаган эди.

АЛЕКСЕЙ ЖЕЛОХОВЦЕВ (СССР Фанлар академияси Осиё халқлари институтининг младший илмий ходими): мен 1966 йилнинг февралида илмий командировка билан Хитойга борган эдим. Хитой ўрта аср бадиий прозаси тўғрисида ёзаётган китобим учун янги материаллар тўплашим керак эди. Мен шу мавзу устида саккиз йилдан бери қизиқиб ишлаб келаётирман. Ўрта асрлардаги Хитой прозасида мароқли адабий ёдгорликлар жуда кўп. Бу асарларнинг кўпи ёрқин халқ тили билан ёзилган. Бу асарларда ҳаётбахш ҳис-туйғулар, борлиқнинг моддийлигини ифодаловчи ғоялар акс эттирилган. Бу асарларнинг руҳи Жованни Бокаччо новеллаларига яқин туради.

Пекиндаги университетга борганимда менга ўша даврнинг бадиий прозаси Хитойда «ёмон, ярокsiz адабиёт» деб ҳисобланади ёки «дуцао» — «заҳарли ўт» деб аталган бу асарлар ҳозир ўрганилмайди, деб айтганларидан кейин жуда таажжубландим ва ҳайрон бўлиб қолдим. Пекин университети мана шу адабиётни ўрганувчи илмий марказ бўлиб, шуҳрат қозонган эди-ку, деганимда менга Хитойдаги вазият ўзгариб кетди, деб жавоб беришди. Қувғин остига олинган адабиёт бачкана тарзда талқин қилинаётганлиги мени ҳамма нарсадан кўра кўпроқ ҳайратда қолдирди. Менга айтишларига қараганда бу адабиёт «муҳаббатни одам ҳаётида биринчи ўринга қўйиб тасвирлаётганлиги жуда зарарли» эмиш.

Менга «Қадимий тарихий проза» деган бошқа тема билан шуғулланишни таклиф қилишди. Бошқа иложим қолмаганлиги сабабли гарчи ёқмаса ҳам бу таклифга рози бўлдим. Менга Хитойдаги таниқли олим Го Юй-Хэнни раҳбар қилиб тайинлашди. Мен бу кишини илмий асарлари орқали билар эдим. У, ўз соҳасида кўпгина тадқиқотларнинг автори, ўз фанини жуда яхши биладиган киши эди. Университетнинг филология факультетида адабиёт тарихига доир илмий ишларнинг ҳаммасига шу киши раҳбарлик қилар эди.

«Маданий революция»нинг жуда кўп қурбонлари орасида шу киши ҳам борлигини эшитиб, унинг тақдирини алам ва изтироб билан эсламоқдаман. Уни «қора шайка» аъзолари қаторига қўшиб қўйишибди, қоралашиб ҳукм қилишибди. Уни масхарали қилиб чизилган карикатурани «бесўнақай маҳлуқларни» тасвирловчи бошқа карикатуралар билан бир қаторда ёпиштириб қўйганликларини кўрдим. Шу карикатурага илова қилинган биография ҳам бор экан, нуқул ҳақоратдан иборат қўпол сўзлар билан ёзилган мазкур биографияда олимнинг бутун фаолияти қораланибди. Мен ўша карикатурани кўрдим ва биографияни ҳам ўқидим. Аммо олимнинг «қора шайка»га мансублигини исботлаш учун келтирилган далиллар орасида яъни унинг «жиноятлари рўйхати»да битта ҳам фактни учратаолмадим. Мени ҳайратда қолдирган нарса шуки Го Юй Хен машҳур олим бўлганлиги ва кўпгина илмий асарлар ёзганлиги учун «қора шайка» қаторига қўшиб қўйилибди. «Маданий революция» давомида тайинланган янги маъмурият университетни тамомлаб чиққан бир кишини менга янги раҳбар қилиб тайинлагунча, яъни сентябрь ойининг ўрталаригача менинг машғулотларим тўхтатиб қўйилди. Бу янги раҳбарнинг билимларини Го Юй-Хэннинг билимлари билан сира тенглаштириб бўлмас эди. Янги раҳбарим жуда сергайрат йигит эди, нуқул Мао Цзэ-Дун асарларидан парчалар келтирарди, лекин бу парчалар мен ўрганаётган мавзуга бутунлай алоқасиз эди. Биринчи учрашганимиздаёқ мен ундан, сиз қандай қилиб ўқитувчи бўлиб қолдингиз, деб сўрадим. У менга ҳатто мағрурлангандек бўлиб, менинг битта ҳам босилган илмий асарим йўқ, деган жавобни берди. Бунинг хурсанд бўладиган жойи йўқ-ку, деб таажжубландим. Бу хусусда менга изоҳ бериб, эндиликда ҳар бир босилган илмий асар учун автор революцион омма олдида жавоб беришга мажбур, чунки «зулмат ҳукм сурган» йилларда чиққан бу асарларни яхши асарлар, деб бўлмайди, деб жавоб берди. Менинг, деди у, умуман ҳеч қандай илмий асарим йўқ.

Машғулотларимиз яна бошланиши билан Хитой Халқ Республикасининг маориф министрлиги, совет студентлари, аспирантлари ва стажерлари ўз юртига қайтиб кетсин, деб талаб қилди. Биз ҳаммамиз буни хитой халқи билан ҳар томонлама алоқани давом эттиришга ва ривожлантиришга астойдил интилаётган бизнинг мамлакатимизга, совет халқига нисбатан қилинаётган душманлик, деб билдик. Халқларимизнинг маданий алоқаси ва ҳамкорлигига зарар етказилганлиги бизни жуда афсуслантиради.

Пекиндаги Совет элчихонаси қуршаб олинганлиги СССР гражданi сифатида мени айниқса ғазаблантирди. Иморатларнинг деворларига ёзиб қўйилган хатларни ва жуда катта суратларни кўрдим. Бўйи ва эни бир ярим метрлик шу суратларнинг бирида Совет элчихонаси биносининг колонналари қийшайтириб тасвирланган эди. Бинонинг тепасига бизнинг давлат қизил байроғимиз илиб қўйилган. Бир пионер қиз қўлидаги катта тош билан бинонинг устидан уриб турибди. Суратнинг остидаги хатда бундай дейилган: «Хитой халқининг ревизионизмга қарши руҳи қўзғолди». Бошқа бир суратда — Совет элчихонасининг биносини оёғи билан босиб турган баланд бўйли «хунвэйбин» тасвирланган.

Университет маҳкамасининг ходимларидан бири 29 сентябрда менинг ҳузуримга кириб, менинг жўнаб кетишим кераклигини шаъма қилди. Мен ҳам афсусланиб, ҳам алам қилиб Пекиндан жўнадим. Иморатларнинг деворига ёзиб қўйилган, Советларга қарши руҳда бўлган ёзувлар менга ҳақоратли бўлиб туюлди. Бу ёзувлар Хитой раҳбарларининг кўрсатмаси билан қилинганлиги сезилиб турарди. Шу ёзувларнинг баъзиларида ҳатто совет кишиларидан қасос олиш керак, деган сўзлар ҳам айтилган эди...

ЛИДИЯ СКОРОБОГАТОВА (М. В. Ломоносов номидаги Москва Давлат университети ҳузуридаги шарқ тиллари институтининг олтинчи курс студенти): Хитойга қилган сафаримиз тўғрисидаги ҳикояни ёзги каникул вақтидан бошламоқчиман. Хитойнинг диққатга сазовор жойлари билан танишиш, шу билан бирга хитой тилини қанчалик билиб олганлигимизни амалда синаб кўриш мақсадида бу сафарни сабрсизлик билан кутган эдик. Лекин шу сафар вақтида бизни оддий кишилар билан гаплаштирмай, яккалаб қўйишга уринаётганликлари маълум бўлиб қолди. Жанубга бораётган поезд вагонида бўш ўринлар етарли бўлса ҳам, аммо биз, студент ва стажерлардан бошқа ҳеч ким йўқ эди, бошқа вагонлар эса пассажирлар билан лиқ тўла эди.

Пекинга қайтиб келдик, аммо «маданий революция» сабабли дарслар бошланмади. Дарсларимиз фақат 14 сентябрда бошланди ва икки ҳафтагина давом этди. Сўнгра бизга, ўқитувчилар «маданий революция» билан банд бўлиб қолишди, сизлар юртингизга жўнаб кетинглар, дейишди.

Кўчаларнинг ҳаммаси «хунвэйбинлар» билан лиқ тўлган эди. Транспортнинг ҳамма турлари ҳам улардан бўшамай қолди. Улар троллейбуслар, автобусларнинг деразаларидан бошларини чиқариб, Мао Цзэ-Дун асарларининг парчаларидан иборат китобчаларни одатда қўлларида силкитиб борардилар.

30 сентябрда бизнинг институтимизда Хитой Халқ Республикаси эълон қилинганлигининг 17 йиллигига бағишланиб чет эл студентлари учун митинг ўтказилди. Дастлаб, шу митингда Хитой ўқитувчилари ва студентлари Мао Цзэ-Дуннинг таклифномага ёзилган сўзларини баланд овоз билан хор бўлиб қичқириб такрорлашди. Сўнгра «Бош хунвэйбин» саҳнага чиқиб, «Шарқ ёлқинлаяпти» қўшиғини айтиш кераклигини айтди. Мао Цзэ-Дунни шуҳратловчи бу қўшиқ «Шарқ ёлқинлади, кун чиқди, Хитойда эса Мао Цзэ-Дун пайдо бўлди», деган сўзлари билан бошланган эди. Нотиқ докладни бошлаб юборди-ю, лекин тўсатдан жазаваси тутиб, бизнинг мамлакатимизни, халқимизни, партиямизни ҳақорат қилаберди. Биз ўрнимиздан туриб залдан чиқиб кетдик.

Кунларнинг бирида бизни вьетнамликлар кечага таклиф қилишди. Вьетнам Демократик Республикасининг Пекиндаги элчихонаси ходими Вьетнамдаги аҳвол тўғрисида ахборот берди. Сўнгра Хитой студентлар комитетининг шу кечага меҳмон бўлиб келган вакили сўзга чиқди. Биз унинг «ҳозирги ревизионистлар» тўғрисидаги вақирлашларини эшитиб ўтирмай, мажлисдан чиқиб кетдик.

Элчихонамизнинг биноси олдида «хунвэйбинлар» безорилик қилганликларини эшитганимиздан кейин ҳаммамиз ўз ўртоқларимиз олдига боришга жазм қилдик. Лекин элчихона биноси қуршаб олинган эди. Шу қуршов кунларидан бирида элчихона ходимининг хотини бизга телефон қилишга муваффақ бўлди ва ўзининг боласи учун биздан сут сотиб олиб элчихонага бир амаллаб етказиб беришни илтимос қилди, чунки унинг элчихона дарвозасидан кўчага чиқиши жуда хатарли бўлиб қолган эди.

ИНСОНИЙЛИК ҲАҚИДА

Нақ ёниб кетувдим кимдир бировни
Жаҳл устидами — «тўнка!» деганда.
Тил-суяксиз, аммо, йўқми, жилови!
Одамнинг қиммати шунча экан-да!
Унга ғазаб билан кўзим тикканман
Оғзидан шу сўзлар чиққани ҳамон.
Аслида-чи, дўстлар, билмас эканман
Одамлар бўлишин ғирт тўнканамо!
Меҳнат аҳли ила якжон-у яктан
Тер тўкишмас улар қайриб барини.
Равоқ деб аталмиш шахсий кавакдан
Кўрмаган кўзлари қилча нарини...
Асли тўнкани ҳам бўлмас камситиб,
Турса ҳамки унсиз, худди бир соя.
Лекин тарихини кўрсангиз титиб
Сўзлар кечмишидан ажиб ҳикоя.
Бир замон туриб у замин қаърида
Сулув бир дарахтга берган кўрк ва жон.
Офтоб ўтказмаган қуюқ баргидан,
Жалада кўпларга бўлган соябон.
Висол оташида ёнганларга у,
Бўлганлиги аниқ нишон у белги.
Сабабдир қанчалар хуш онларга у,
Остида янграган қанча шўх кулги!
Ҳозир эса, тўнка...
оддий тўнка, ҳа,
Уни унутишган одамлар буткул.
Аммо учирсангиз тўртта пайраха
Қайнатар қозонни то бўлгунча кул!
Булар-чи...
На қайнар, ва на қайнатар,
Ишшайиб юришар такасалтанглар.
Келбатлари нуқул кўнгил айнатар
Тўнкача нафи йўқ, аттанг, аттанглар!
— А!!
Инсон тўнкадан тубанми ҳали!
Дерлар одамшунос баъзи ҳамаклар.
Тубан!
Совуқ бўлгач муз каби дили
[Мени кечирсинлар баъзи акамлар]

Охунжон ҲАКИМОВ.

ЯНГИ ШЕЪРЛАР

ИККИ ШЕЪР

Ҳаёлга толганман...

Қайдасан?
Қайдасан?
Эй, тўрт сатр шеър.
Бугун оқ тонггача уйғоқ
қолганман,
Уйғоқдир,
Уйғоқдир мен-ла она-ер.
Тегирмон тошидай
айланади у,
Тинмайди,
Тинмайди,
Тинмасман мен ҳам.
Тун бекор ўтмасин —
дилдаги орзу,
Сўзлар туғилару, ҳижоси
сал кам...
Аста боққа томон соламан
йўлни,
Чала қолар шеър ҳам
розиман, майли.
Севиниб тутаман дўстларга
қўлни,
Бошланар ёшликнинг
ажойиб сайли!
Гуллар атир исин сочар
бошимдан,
Капалак кетидан қувиб
чопаман.
О, ёшлик, мен сени севаман
чиндан,
Чала қолган шеърни сендан
топаман!

Дўстим А.Абдураззоққа

Кунлар ўтаверар,
йилларни қувиб,
Болалигинг ўтар—ёшликка
чорлаб.
Минг яша ёшликни қадрлаб,
севиб —
Барибир ортингда қолади
порлаб.
Ёшликда ҳаётнинг завқи
ўзгача —
Дилингни қитиқлар ёр,
диёр,
баҳор...
Бу дамни қадрлаб севайлик
инча —
Бу дам қайтиб кулмас,
келмагай такрор...
Гар ёшлик келмаса, ўзим
ёнига —
Бораман, деб ўйлар
баъзибир бахши.
Аммо боролмайди,
етолмас киши,
Ёшлик такрорланмас,
Шу билан яхши!..

ТЎЛҚИН.

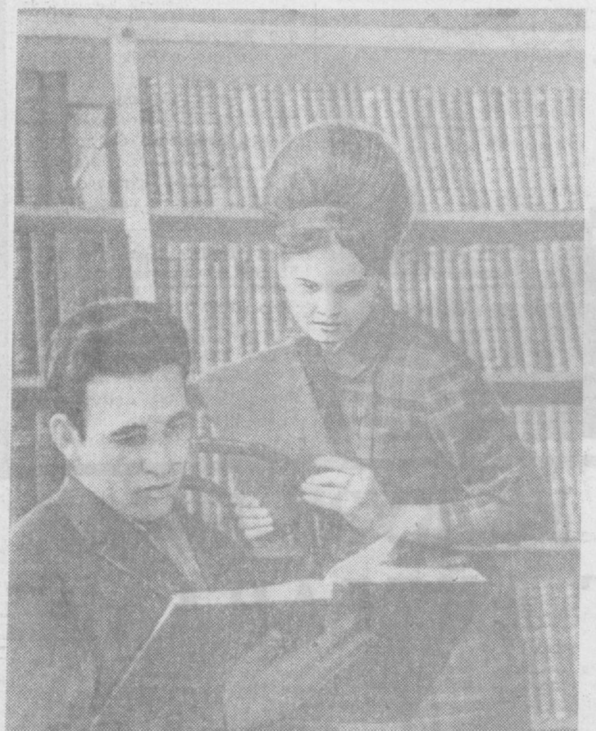

В. И. ЛЕНИН номидаги Тошкент Давлат университети асосий кутубхонасининг ишчан ходими Т. Маковани ҳамма ҳурмат қилади. Бирор китобни сўраб унга мурожаат қилсангиз, илтимосингизни ўз вақтида бажаради. Суратда: кутубхоначи ўртоқ Т. Макова физика факультетининг 2-курс студенти К. Кенжаевга китобларни танлашда ёрдамлашмоқда.
Н. Муҳаммаджонов фотоси.

ЗАМОН ВА ТИЛ

ЎЗБЕК тили ва ўзбек тилшунослиги масалалари социалистик маданиятимизнинг муҳим бир соҳаси сифатида жуда катта илмий проблемаларни ўз ичига олади. Кейинги 15—20 йил мобайнида бу борада олға қараб катта қадам ташланди. Бу қадамлар дастлаб, ЎзССР Фанлар академиясининг А. С. Пушкин номидаги Тил ва адабиёт институти, ТошДУ, СамДУ, Фарғона ва Тошкент педагогика институтлари номи билан, уларнинг етук ва кучли илмий кадрлари ҳозирлаб бераётган баракали илмий маҳсулотлари билан боғлиқдир.

Илмий ва педагог олимларнинг бу соҳадаги ишлари жамоатчиликка, бутун халқимизга маълум. Мавжуд ишларнинг ҳаммасини бу ерда санаб ўтишнинг ҳожати йўқ. Шуни айтиш кифояки, фақат тилшуносликка доир илмий диссертация ҳимоя қилган фан докторлари ва фан кандидатларининг сони ҳозирги кунда Ўзбекистонда 150 кишига боради. Улуғ Турсунов, Аюб Ғуломов, Виктор Васильевич Решетов, Собиржон Иброҳимов, Шоназар Шоабдураҳмонов, Ғани Абдураҳмонов, Сайидзода Усмонов, Мазлума Асқарова, Фаттоҳ Абдуллаев, Мустақим Мирзаев сингари фан докторларига, кўплаб фан кандидатларига эгамиз. Бу жуда катта куч. Бу ўзбек маданиятининг жуда катта обрўсидан далолат бериб турибди.

Ўзбек тилшунослигининг бутун ривожи Коммунистик партия ва Совет давлатимизнинг илм-фанни ривожлантириш учун кўрсатаётган ғамхўрлиги туфайлидир. КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг фанни янада ривожлантириш, ўрта ва олий ўқув юртларида ҳар қайси фан соҳасида мутахассисларнинг илмий ижодий камолотини ошириш ва мустаҳкамлаш ҳақида чиқарган тарихий қарори бу соҳадаги ишларимизни яна ҳам жонлантириб юборди.

Одатда, планли илмий ишлар институтларда катта коллектив кучига таяниб узоқ муддатларга мўлжалланади. Шу сабабли кичик, айрим темалардаги кандидатлик даражасидаги ишлар тез-тез кўриниб турса ҳам, ўзбек тилшунослигига оид йирик монографик ишлар дарҳол кўзга кўринавермайди. Бизнинг фикримизча, мактаб-маориф, матбуот, радио ва телевидение соҳасидаги ҳамда айрим ёзувчиларимиз тили ва услубига оид ишларни ўзбек тили ва ўзбек тилшунослигида ёритиб туриш катта амалий аҳамиятга эгадир. Ҳозирча бу соҳада кам иш қилинмоқда. Катта-кичик тилчи олимларимиз айрим мактабларнинг педагогик ишлари билан, умуман, мактаб ҳаёти билан кам алоқа қилмоқдалар. Улар ўқитувчилар орасида, студентлар, мухбирлар, муҳаррирлар ва умуман, тил ва имло масалаларига дуч келадиган ва бу билан қизиқадиган амалиётчилар орасида кам кўринмоқдалар. Нима учун улар шаҳарларимиз ва районларимиздаги айрим йирик мактаб коллективлари билан яқиндан танишиб, уларнинг кундалик педагогик ишларини ўрганиб, ютуқ ва камчиликларини анализ қилиб, педсоветларнинг жонли ва қизғин илмий тус олишига ёрдам бермайдилар? Нима учун ёш ёзувчи ва шоирларимизнинг тили ва услубини ўрганиб, бу ҳақда ёзувчилар союзи йўли билан, газета-журналларимиз йўли билан уларнинг ютуқ ва камчиликларини чуқурроқ кўрсатиб бермайдилар, деган саволлар туғилади.

Тўғри, кейинги йилларда халқ маданияти университетлари йўли билан, ўқитувчилар уйлари орқали бу соҳада анча-мунча ишлар қилинмоқда. Бироқ, тил масалаларига оид темалар ҳали ҳам кам. Бу масалалар билан алоҳида ва махсус шуғулланиш зарурияти туғилмоқда.

Ишни шундай ташкил қилиш керакки, педагогика фанлари илмий-текшириш институти йўли билан ҳам, тил масалалари билан шуғулланувчи махсус илмий муассасалар йўли билан ҳам халқ орасида — мактабларда, газета-журналлар, радио-телевидениелар орқали нашриёт муҳаррирлари орасида тил масалаларига оид чиқишлар бўлиб турмоғи керак. Газета-журналларимизда, айниқса, «Шарқ юлдузи» ва «Саодат» журналлари саҳифаларида худди «Работница» журналида бўлганидек «Менинг тилим — менинг дўстим» сингари махсус бўлим ташкил этиш, «Неделя» газетаси саҳифаларида ёритиб туриладиган тил масалаларига доир савол-жавобли мақолалар бериб бориш мақсадга мувофиқ бўлур эди.

«Муштум» журнали саҳифаларида тили нўноқ, чаласавод ёки ҳаддан ташқари эзма асарлар ҳақида, дудмол сўзлайдиган хом ва маҳмадона лекторлар ҳақида, шоша-пиша ёзилган мақола ва шеърлар ҳақида материаллар, обзорлар уюштирилса чакки бўлмасди.

ТИЛ ҲАҚИДА МУЛОҲАЗАЛАР

Болаларимиз учун газета-журналлар чиқиб турибди. Болаларга аталган кичик ҳикоя ва шеърий тўпламлар мавжуд. Буларнинг тили ҳақида ҳозиргача ҳеч ким ҳеч нарса деганича йўқ. Бу борада жиддий ва масъулият сезган ҳолда ишламоғимиз даркор. Қуддус Муҳаммадий, Қудрат Ҳикмат, Шукур Саъдулла, Илёс Муслим сингари ёзувчиларнинг асарлари болаларга тез манзур бўлишининг боиси нимада? Уларни бир илмий ўлчов билан замон талаблари нуқтаи назаридан анализ қилиб берадиган, бу соҳадаги вазифаларимиз нималардан иборатлигини яхлит кўрсатадиган тадқиқотлар бизда йўқ ҳисоб.

Мажлисларда, турли йиғилишларда қоғоздаги хатга қараб сўзлаш расм бўлиб кетди. Мабодо, хатга қарамай, оғзаки сўзлаш лозим бўлиб қолса, айрим ўртоқлар довдираб қолишади, қўпол ва пала-партиш гапириб, айрим сўзларни ўз ўрнида, ўз маъносида ишлата билишмайди. Бу сир эмас, албатта. Мана бир мисол. Кўпинча радио орқали шошиб сўзлаган айрим нотиқларнинг нутқларида «шараф» сўзи «шароп» деб талаффуз қилинади. Бу, албатта сўзнинг фарқини билмаслик, тилга бефарқ ёндашиш натижасидадир.

Идоралар, савдо ташкилотлари, мактаб ва маориф муассасаларининг вивескалари, штамп ва печатларидаги тил ва имлога оид айрим нуқсонларни бартараф қилиш муҳим ишдир. Тошкент шаҳрини бир айланиб чиққан киши хилма-хил саводсизликларга дуч келади. Жуда кўп савдо ташкилотларининг вивескалари ўзбек тили ва имлоси жиҳатидан хато ёзилган. Кўп ўринларда «гўшт магазини» ўрнига «гуш магазини», «чойхона» ўрнида «чайхана» деб ёзиб қўйилган. Бундай фактлар жуда кўп топилади.

Ёки бўлмаса айрим нашриётлардаги, жумладан Бадиий адабиёт нашриёти чиқараётган асарларда, айниқса классик адабиётга доир асарларда амалдаги — Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми тасдиқлаб берган расмий имло қоидалари асосларидан чекинишлар бўлмоқда.

Ҳар бир нашриёт ўз амалий фаолиятида, мактаб-маориф соҳасидаги мавжуд имло қоидаларига қатъиқ туриб амал қилмоғи лозим. Бўлмаса, ёшларни, айниқса, ўқувчиларни чалғитиб қўямиз, имлода анархияга йўл қўйган бўламиз. Мабодо, айрим имло қоидаларимиз ҳозирги кун учун, жумладан, классик адабиётимиз нашрлари учун жавоб бермас экан, буни мунозаралар йўли билан исботлашимиз ва ҳукумат қарори билан қўшимча расмий қоидаларга эга бўлгач, сўнг амалга татбиқ қилмоғимиз керак бўлади.

Айрим газеталарнинг тил ва имлосини олиб қарайлик. Буларда ҳам бир-биридан фарқ қиладиган жуда кўп тафовутларни учратамиз. Бунда мунтазам равишда ҳар бир газетанинг, ҳар бир журналнинг тили ва имлосига оид илмий анализ ўтказиб, мукаммал обзорлар уюштириш кўп жиҳатдан фойдали бўлиши турган гап. Бизнингча, бу масалаларнинг ҳаммаси билан тил ва адабиёт институтида янги ташкил этилган нутқ маданияти сектори яқиндан шуғулланмоғи, махсус илмий контроллик қилиб турмоғи, жумладан, идора ва ташкилотларнинг вивеска ва печатларидаги текстларни тартибга солишда ёрдам бермоғи керак.

Ўтган йили «Ўзбекистон маданияти» газетаси ўз саҳифаларида «Замон ва адабий маҳорат» темасида илмий-адабий мунозара уюштириб, яхши ташаббус кўрсатган эди. Бироқ, бу ишда тил ва услуб масалаларига кенг ўрин берилмади ва кўнгилдагидек кенг якунланмади. Бундай ташаббусни тегишли вақтли матбуотимиз саҳифаларида яна давом эттириш, бунда тил масалаларига ҳозирги кун талаблари нуқтаи назаридан яқинроқ ёндошиш жуда фойдали бўларди.

Улуғ давримиз талаблари нуқтаи назаридан тил масалаларига, ўзбек тилшунослиги олдида турган вазифаларга назар ташланса, бу соҳада кўпгина ишлар қилиниши лозимлиги аён бўлади. Тил ва нутқ маданияти соҳасида кўпчиликка мўлжалланган амалий қўлланма ва брошюралар яратиш, тил ва услуб масалалари равшан ёритилган лекция ва суҳбатлар ўтказиб туриш албатта даркор.

Бизнинг илмий муассасаларимиз олдида катта вазифалар турибди. Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг Президиуми, тил ва адабиёт институти ҳузурида профессор Собиржон Иброҳимов раҳбарлигида яқинда ташкил этилган махсус «Нутқ маданияти» сектори юқоридаги масалаларнинг кўпига ижобий ёндошади, деб умид қиламиз.

Ўзбек адабий тили, аввало, умумхалқ тили ва ЎзССР давлат тили сифатида XX аср тушунчасидаги ҳамма фикр ва мазмунини, ҳар қандай чуқур нозик маъноларни, ҳис-туйғуни ифода қила оладиган юқори даражадаги маданий тиллар поғонасига кўтарилди. Тилимизнинг бу даражага етишувида, ҳеч шубҳасиз, ўзбек тилшунослиги соҳасидаги илмий ютуқлар, атоқли ёзувчи ва шоирларимизнинг ажойиб асарлари, халқ оғзаки ижодиёти, таржима соҳасидаги ишлар, рус ва жаҳон адабиётининг илғор ғоялари заминида ўзбек совет адабиёти бадиий маҳоратининг ривож топишига асос бўлди.

Тилимизнинг яна ҳам қудратли, яна ҳам бурро, яна ҳам ширали бўлиши учун кураш ҳар бир кишининг, ҳар бир зиёлининг муқаддас бурчидир.

С. ЗУФАРОВ,
А. С. Пушкин номидаги Тил ва адабиёт институтининг илмий ходими.

Реклама ва эълонлар

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

21 ДЕКАБРДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Ўзбек тилида: 18.00—**Телевизион янгиликлар**, 18.20—**Юлдузча** (телевизион журнал), 19.00—**Концерт** (телетомошабинларнинг талабига мувофиқ Тожикистон санъат усталари ижросида), 19.40—**Фанга бағишланган умр** (телеочерк).

20.00—**Эртаги кун программаси.**

Рус тилида: 20.05—**Телевизион янгиликлар.**

20.20 дан—**Москва кўрсатади.**

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 17.00—**Усмирлар учун** (эшиттириш), 17.40—**Қора Тисса** (илмий-оммабоп фильм), 18.00—**Рус қўшиқлари**, 18.35—**XX аср мушкетёрлари** (ҳужжатли фильм), 18.45—**Тошкент янгиликлари**, 18.55—**Ужар Иртиш соҳилларида** (бадиий фильм).

Ўзбек тилида: 20.30—**Тошкент янгиликлари**, 20.40—**Асримиз тонгида** (адабий эшиттириш), 21.00 **Тонг шундай бошланади** (ҳужжатли фильм), 22.00—**Самолётлар қўнаолмади** (бадиий фильм).

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРДА—21/XII да **Ҳамза**, 22/XII да **Бир актли балетлар.**

ҲАМЗА НОМЛИ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА—21/XII да **Котил**, 22/XII да **Оқ кабутар.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА—21/XII да **Қари қиз**, 22/XII да **Гули сиёҳ.**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА—Йиртқич ҳайвонларни ўргатувчи **Иван Рубан, ўзбек цирк коллективи ва қизиқчилар группаси.**

1967 йил январь ойидан «ОГОНЕК» ЖУРНАЛИ ТИПИДА ОЙЛИК ИЖТИМОИЙ-СИЕСИЙ, АДАБИЙ-БАДИИЙ, БЕЗАКЛИ

„ГУЛИСТОН“

ЖУРНАЛИ
ўзбек тилида
ЧИҚА БОШЛАЙДИ

Обуна баҳоси: 1 йилга — 3 сўм 60 тийин, 6 ойга — 1 сўм 80 тийин, 3 ойга — 90 тийин. Журналга обуна «Союзпечать» бўлимлари ва агентликларида, алоқа бўлимларида, шунингдек корхона ва ўқув юртларидаги жамоатчи матбуот тарқатувчилар томонидан қабул қилинади.

Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг Бирлашган нашриёти.

Тошкент янгиликлари

ЯНГИ ЙИЛ АРАФАСИДА

ЯНГИ ЙИЛ яқинлашиб келаётир. Янги йилда янги бахт-саодат тилайдиган оша-оғайнилар, ёр-биродарлар жуда кўп. Бу боисдан бўлса керак, почта бўлимларига кириб-чиқаётган одамлар оқимининг охири кўринмайди. Ҳозир табрик телеграммалари учун 50 процент кам ҳақ олинади. 100 дан ортиқ жойда телеграмма қабул пунктлари ишлаб турибди. Булардан ташқари 133 та алоқа бўлими ҳам табрикномалар қабул қилади.

Савдо қилинаётган 30 хилдан ортиқ откриткаларга яхши истаклар битилиб, яна ёр-биродарларга жўнатилмоқда. 800 дан ортиқ алоқачи бу телеграммаларни вақтида ўз адресига етказиш билан банд. Шошилинг, янги йил кириб келяпти. Дўстларингизга яхши истаклар билдиринг, сиҳат-саломатлик тиланг.

ТЕХНИКА ИЖОДИ КЎРГАЗМАСИ

ЁШ ҲУНАРМАНДЛАРНИНГ техникавий ижодини камол топтириш, уларни рағбатлантириш мақсадида Тошкентда техника ижоди намуналари доимий кўргазмаси очилди. Кўргазма экспозициясига қўйилган экспонатлар ранг-баранг.

Кўргазмада республикамиздаги профессионал-техника билим юртлари ўқувчилари ижодига кенг ўрин берилган.

Булар орасида техника ижоди республика кўрикларида юқори баҳо олган машиналар, экскаватор макетлари ҳам бор.

Кўргазмада намойиш қилинаётган экспонатларнинг энг яхшилари профессионал-техника билим юртлари ўқувчиларининг техника ижоди Бутуниттифоқ кўригига тақдим этилади. Бу кўрик Москвада «Ёшларнинг маҳорат ва изланишлари беш йиллиги» шиори остида ўтказилади.

СОВҒАЛАР

ҲАДЕМАЙ, фарзандларимиз қишки каникулга чиқишади. Улар безатилган арча атрофида ўйнаб Қорбобо ва Қорқиз қўлидан совға-саломлар қабул қилиб оладилар. Ҳозир шаҳар савдо бошқармаси янги йилга атаб 650 минг дона ҳар хил совға комплектлари тайёрлаб қўйди. Уларнинг бир қисми магазинларга чиқарилса, бир қисми янги йил кунлари болаларга совға этилади.

ДОРИДАН ТЎҒРИ ФОЙДАЛАНИНГ

Шифокор минбари

Ҳар бир нарсанинг ҳам меъёри бор. Айниқса, медицинада бунга қатъий риоя қилиш лозим бўлади. Абу Али ибн Сино ҳам бу масалага катта аҳамият берган. У дори-дармонларни ишлатишда учта шартга: дорининг ишлатилиш ўрнига, истеъмол қилиш миқдорига ва бериладиган вақтига қатъий амал қилган.

Айрим кишилар дорихоналардан олган дориларни ўз билганларича истеъмол қилаверадилар. Лекин, ҳар бир дори билиб ишлатилгандагина фойда беради. Акс ҳолда зарар қилади.

Врачнинг маслаҳатисиз, ўзбошимчалик билан дори ичишни ҳеч тавсия қилмаймиз. Ўзингиз бир ўйлаб кўринг-а! Масалан, амидопирин, цитрамон, аскофен каби дорилар бош оғриғини қолдиради. Бу вақтинча бўлиши ҳам мумкин. Гап шундаки, агар киши гипертония билан оғриган бўлса-ю боши оғриб турганда юқоридаги каби дориларни ичса унга дарҳол зарар келтиради.

Баъзи кишилар фақат врачнинг рухсати билангина бериладиган дориларни баъзан рецептсиз олишга ҳаракат қилишади. Дорихона ходимлари илтимосларни рад этгудай бўлишса уларга ҳатто дўқ уришади, шикоятлар ёзишади. Шунга қарамай, дорихона ходимлари рецепт билан бериладиган дориларни рецептсиз бермай, жуда тўғри иш қиладилар. Чунки, пенициллин, тетрациклин, синтомицин, левомицетин каби антибиотиклар, стрептоцид, сульфадимезин, норсульфазол сингари сульфаниламидлар ёки таркибида кодеин сақловчи дориларни ҳам врачнинг рухсатисиз бериб бўлмайди.

Кейинги чорак аср давомида антибиотиклар кенг қўлланиб келинмоқда. Бу препаратлар ўз ўрнида ишлатилса яхши дори-дармон сифатида ижобий натижа бериши мумкин. Лекин, кейинги йилларда антибиотиклар, сульфаниламид препаратлари киши организмида кўнгилсиз асорат қолдириши ҳоллари ҳам аниқланди.

Киши йўталганда таркибида кодеин бўлган дорини истеъмол қилса, йўтал тезда тўхтайди. Бунинг сабаби шуки, кодеин нерв системасидаги йўтал марказига таъсир қилади. Аммо, вақт ўтиши билан, яъни дорининг таъсири тугаши билан йўтал яна бошланади. Гап шундаки, кодеин йўталишни вақтинча тўхтатади, холос.

Врач эса у ёки бу дорини ёзиб бераётганда беморнинг аҳволини, организмнинг ҳолатини, танадаги ўзгаришларни чуқур ўрганади, шу ҳақда мушоҳида юритади, сўнгра рецепт ёзиб беради. Баъзи кишилар беморга ёрдам қиламан деб, зиён қилиб қўйганларини билмай қоладилар. Улар табиб, табиб эмас, боши дан ўтган табиб, деган иборага муккаларидан кетиб, илгари ўзлари истеъмол қилган дориларни бошқа беморларга ҳам кўр-кўрона тавсия қилаверадилар. Ваҳоланки, бир хил дори бир хил дозада бир хил касалликда турли кишиларга турлича таъсир қилади.

Врач беморга рецепт ёзиб бераётганида касалликнинг ўтиш муддатини ҳам ҳисобга олади. Шунга кўра дорини маълум бир вақтда истеъмол қилишга буюради.

Врач маслаҳатисиз дори ичиш кўнгилсиз ҳодисаларга олиб келиши мумкин. Буни унутмаслик керак.

М. ИСМОИЛОВ,
доришунос.

ҒАЛАБА!

А. Усмонов ва Ф. Мельников фотоэтюди.
ЎзТАГ фотохроникаси.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ҚУРИЛИШ МИНИСТРЛИГИНИНГ «УЗГЛАВЛЕССТРОЙ» БОШҚАРМАСИГА ёғочни қайта ишлаш бўйича инженер ва техниклар, ўз ихтисослари бўйича раҳбарлик ишларига, инженер-конструкторлар, маиший хизмат ишчилари, бош бухгалтер, марказий омбор мудири ва омборчи

КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Пролетар кўчаси, 19-уй. Кадрлар бўлими.

«СОЮЗГИПРОСЕЛЬХОЗ»

Урта Осиё экспедициясига Урмоншунос ва ўрмон мелеорацияси инженерлари, тупроқшунослар, топограф ва геодист техниклар, русча машинисткалар, шоферлар

КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Фарҳод кўчаси (7-трамвай, 18-автобус «Қон қўйиш институти» остановкаси).

СПОРТ ЯНГИЛИКЛАРИ

СССР СПОРТ МАСТЕРЛАРИ

«Политотдел» колхози футболчилари ўз группаларида биринчи ўринни эгаллаб, СССР спорт мастери нормативини бажаришган эди. Куни кеча СССР Футбол Федерацияси Президиуми команданинг қуйидаги ўйинчиларига спорт мастери фахрий унвонини берди: Л. Илуридзе, В. Годлевский, А. Рем, В. Бессмертний, Ш. Исмоилов, М. Ёқубов, С. Хон, В. Чаплигин, Б. Кесло, Л. Михайлов, С. Семёнов. Шунингдек, команда аъзолари кичик бронза медаллари билан ҳам тақдирландилар.

ЧЕТ ЭЛ ФУТБОЛ МАЙДОНЛАРИДА

Москванинг «Торпедо» командаси Кипрда учта халқаро ўртоқлик учрашувини ўтказди. Бу ҳар уччала матч совет футболчилари фойдасига тугади. «Торпедо» биринчи учрашувни Кипрда республика терма командаси билан ўтказди ва 2:0 ҳисобида ғолиб келди. Автозаводчилар иккинчи ўйинни Лимасолда шаҳар терма командаси билан ўтказишди. Учрашув натижаси 5:0. Москвалик футболчилар «Оммония» командаси билан бўлган учинчи учрашувда ҳам (3:0) ғолиб келишди.

Олмаотанинг «Қайрат» командаси Лаосда Нигерия терма командасига 0:2 ҳисобида ютқазгандан кейин Кадун шаҳрида шимолий Нигерия командасини 3:1 ҳисобида мағлубиятга учратди. «Қайрат» навбатдаги учрашувларни Камерунда ўтказади.

17 ЁШЛИ ЧЕМПИОН

Киевда аёллар ўртасида шахмат бўйича ўтказилган мамлакат XXVI чемпионати тугади. 19 имкониятдан 14 очко тўплаган Тбилиси студенти Нана Александрия СССР чемпиони бўлди. Шахмат оламига эндигина кириб келган қизнинг ғалабаси кўпчиликни ҳайратда қолдирди. Нанани бундан икки йил муқаддам кўпчилик танимасди ҳам. Ўшанда бу қиз мамлакат чемпионатида 6—7 ўринни бўлишиб олган эди.

Н. Александрия, А. Кушнир, Т. Затуловская, А. Кислова ва В. Козловскаялар жаҳон чемпиони Нона Гаприндашвили билан учрашиш ҳуқуқини олиш учун ўзаро даъвогарлар турнирида беллашишади. Жаҳон чемпиони тожи учун Нона билан Нана учрашиб қолиши эҳтимолдан ҳоли эмас.

КОМАНДА БИРИНЧИЛИГИ УЧУН

Пойтахтдаги шахмат-шашка клубида шахмат бўйича республика команда биринчилиги бошланди. Мусобақада «Спартак», «Меҳнат», «Динамо», «Буревестник», «Пахтакор» ва Тошкент Армия спорт клуби шахматчилари беллашмоқда. Биринчиликда республикамизнинг энг кучли спорт мастерлари, мастерликка кандидатлар ва биринчи разрядли шахматчилар қатнашмоқда.

Редактор А. ИСМОИЛОВ.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри.

Р.06927. ИНДЕКС 64970. Г—1268.